

LIChAMELIJKE OPVOEDING

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

jaargang 97 - nr. 5 - 17 APRIL 2009

Topic: MBO

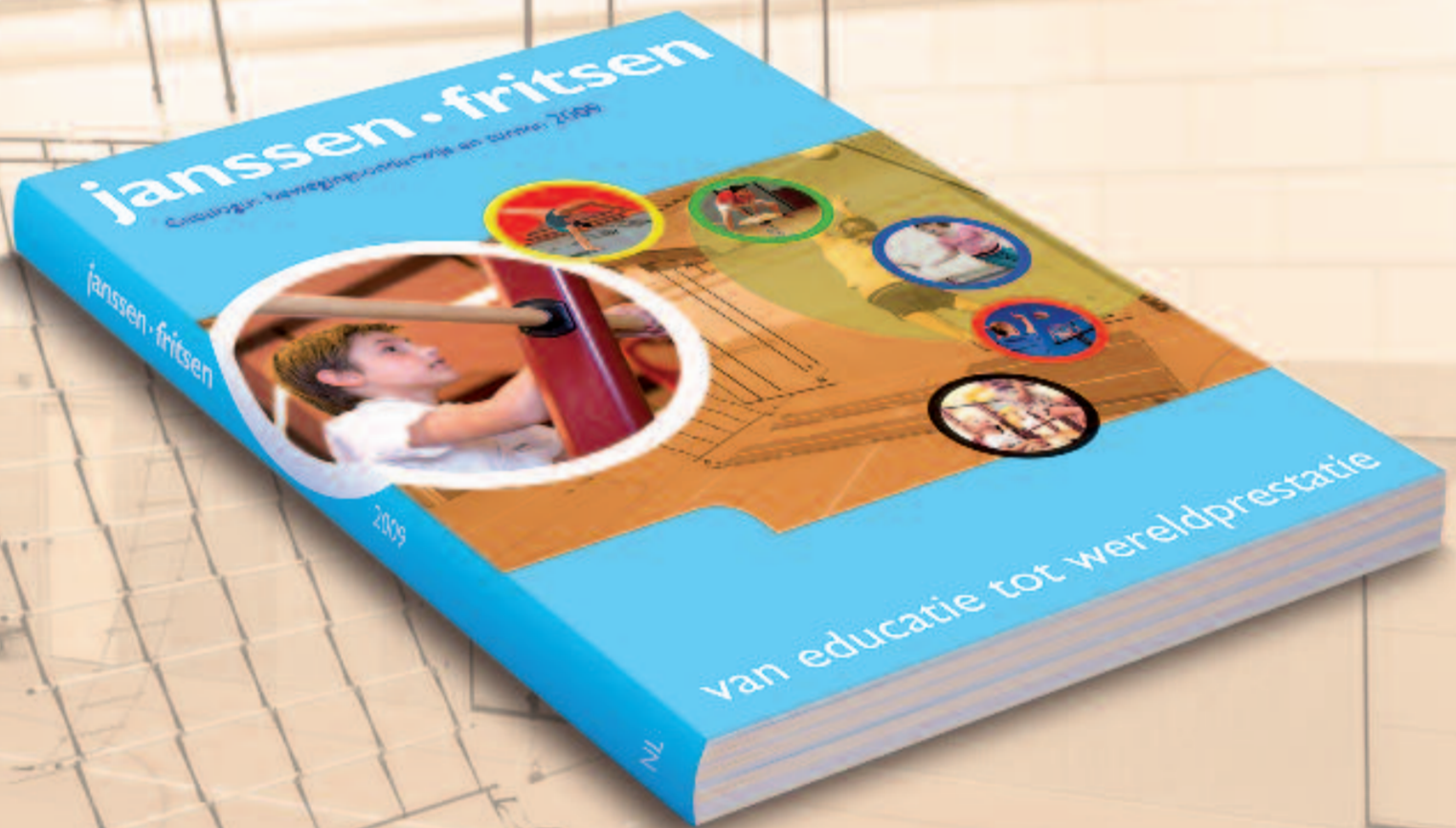
Verkort jaarverslag

Onderwijskundige zaken

Actieplan LeerKracht (3)

Alles wat u nodig heeft!

onze catalogus bewegingsonderwijs en turnen

meer dan 300 nieuwe producten

janssen · fritsen

Janssen-Fritsen Nederland b.v. - Berkveld 1 - 5709 AE Helmond - Tel.: 0492-530930 - verkoop@janssen-fritsen.nl - www.janssen-fritsen.nl

INHOUD

Praktijk ▶

- 18** ▶ Schermen op school (1) / *Maître Ad van der Weg*
- 22** ▶ Sportkennismakingslessen
Frisbeesport / *Chris Mooij e.a.*
- 26** ▶ Volleybal: het samenspelen
opzetten (2) / *Maarten Massink*
- 29** ▶ Handbal (1) / *Sebastiaan
Platvoet en Wim Platvoet*

Topic ▶

MBO

Langzaam maar zeker krijgt bewegen weer een plek binnen het mbo. In het eerste artikel vertelt Jan Faber van de plannen en de gelden die beschikbaar zijn (gaan komen). In het artikel 'Test je leefstijl' beschrijft Bart van den Bosch hoe het belang van gezondheid in relatie tot bewegen nu ook in het mbo wordt onder- schreven en onder de aandacht wordt gebracht.

- 06** ▶ Kansen voor bewegen en sport in het mbo / *Jan Faber*
- 10** ▶ www.testjeleefstijl.nl / *Bart van den Bosch*

Rubrieken ▶

- 05** | Eerste pagina
- 12** | Onderwijskundige zaken
- 32** | De IRP-praktijk
- 33** | Van bureau VAS, Actieplan LeerKracht (3)
- 34** | Van het hoofdbestuur /
De KVLO in 2008
- 41** | Boeken
- 43** | Gelezen
- 44** | Column, Mery Graal
- 44** | Webredactie
- 45** | Scholing
- 46** | Laatste pagina

En verder ▶

- 14** ▶ Intern netwerk voor bewegingsonderwijs /
Geert Hovens
- 40** ▶ Bewegen als middel / *bredeschool.nl*

KVLO

webkring

Motorische Remedial Teaching volgens Calo-methodiek

Basiscursus

Per september 2009 start de School of Human Movement & Sports van Windesheim opnieuw de basiscursus MRT. De cursus richt zich op het omgaan met verschillen tussen leerlingen en het bieden van speciale leerlingenzorg in het bewegingsonderwijs. Aansluitend op uw eigen praktijk wil de cursus ondersteuning bieden in het opzetten en/of uitbouwen van MRT op uw eigen school. Met één bijeenkomst per maand en opdrachten in de eigen praktijk bieden we u de kans om uw eigen kennis en ervaring met speciale leerlingenzorg in het bewegingsonderwijs uit te breiden.

Nieuwsgierig?

In de afgelopen zes jaar zijn vele collega's uit het VO, BO en SO u al voorgegaan! Bel of mail voor meer informatie naar het Windesheim Informatiecentrum:
tel. (038) 4 699 699 of e-mail: info@windesheim.nl

Windesheim Informatiecentrum
(038) 4 699 699
Campus 2-6, Zwolle
www.windesheim.nl

het gebeurt op windesheim

Veel verzekeringsvoordeel voor KVLO leden!

Speciaal voor KVLO leden is er veel voordeel te halen op alle verzekeringspremies. Zo is er een exclusief KVLO-verzekeringspakket samengesteld voor alle schadeverzekeringen en er is ook een zeer voordelige ziektekostenverzekering. Minimaal 20% korting op de bruto schadeverzekeringspremie en nog 12% pakketkorting mogelijk!

Kijk snel op
www.kvloverzekerings.nl
voor alle informatie
of bel 023 - 751 00 00.

www.kvloverzekerings.nl

KVLO verzekeringen is een samenwerking tussen Elswout AssurantieGroep en de KVLO

Olympisch plan 2028

Na de sportieve successen bij de Olympische Spelen van 2004 in Athene werd de vraag geopperd of het ook mogelijk zou zijn om in Nederland de Olympische en Paralympische Spelen te organiseren. Om antwoord te krijgen op deze vraag heeft het bestuur van NOC*NSF in 2005 opdracht gegeven aan een werkgroep om de volgende vraag te beantwoorden: 'Op welke wijze kan een onderzoek naar de haalbaarheid en het draagvlak voor de organisatie van de Olympische en Paralympische Spelen in Nederland worden ingericht'. Bij de uitwerking is gekozen voor de Olympische Spelen van 2028. Daarmee wordt enerzijds uitgedrukt dat de organisatie vraagt om een lange aanloop. Anderzijds wordt gerefereerd aan de Olympische Spelen van 1928 in Amsterdam, de enige spelen die Nederland ooit heeft georganiseerd. Wat spreekt meer tot de verbeelding dan om 100 jaar later de Spelen opnieuw te mogen organiseren?

Inmiddels heeft de werkgroep haar bevindingen neergelegd in een 'Olympisch Plan 2028, het sportklimaat op Olympisch niveau'. Dit plan is vervolgens gepresenteerd aan de ledenvergadering van NOC*NSF, maar ook aan de overheid, het bedrijfsleven en allerlei andere partners. De conclusie van deze presentaties is dat het plan niet alleen haalbaar is, '...maar vooral ook inspirerend, uitdagend en van belang als bouwsteen voor de Nederlandse gemeenschap en voor de internationale positionering van Nederland'.

Met deze steun van overheid en bedrijfs-

leven komt er steeds meer draagvlak en kan het plan verder worden uitgewerkt. Uitgangspunt van het plan is een fasering waarbij de periode tot 2016 wordt benut om het sportklimaat in Nederland op 'Olympisch' niveau te brengen. De organisatie van Olympische spelen is alleen mogelijk wanneer sport en bewegen beter verankerd zijn in de samenleving. Daarvoor is het nodig dat er meer en betere sportaccommodaties komen, de kwaliteit van leraren en trainers verbeterd; talentherkenning en talentontwikkeling meer systematisch plaatsvindt; de kwaliteit van bewegen op school en in de sportvereniging verbeterd. Maar ook dat de waarde van bewegen en sport in alle lagen van de bevolking wordt erkend en onderschreven. Investerings in een sportklimaat dienen zo te worden gekozen dat ook bij niet doorgaan van de Spelen de kwaliteit van de samenleving door sport en bewegen is verbeterd. Afhankelijk van wat bereikt wordt in deze fase moet dan in 2016 besloten worden of er een 'Bid' zal worden uitgebracht. In een vervolgstudie wordt het thema 'Opvoeding en Onderwijs' nader uitgewerkt. Daarin wordt sterk de nadruk gelegd op het verbeteren van het pedagogisch klimaat waarin door jongeren kan worden deelgenomen aan sport- en bewegingsactiviteiten. Ook aan de positie van het bewegingsonderwijs worden behartigenswaardige doelen gesteld. Met name de aandacht voor het basisonderwijs: uitvoering van de motie Rijpsstra (drie uur verplicht bewegingsonderwijs per week), meer en betere sportaccommoda-

ties bij scholen en bewegingsonderwijs gegeven door vakleerkrachten.

Uiteindelijk moet dit leiden tot een dagelijks beweeg- en sportaanbod voor alle jongeren van 4 tot 18 jaar. Het plan sluit hier naadloos aan bij het huidige regeringsbeleid.

Het Olympisch plan 2028 valt op door de brede aanpak en de grondige analyses. Centraal staat de grote waarde die kwaliteitsrijke bewegings- en sportpraktijken kunnen hebben voor onze samenleving. Een waarde die zowel geldt voor de individuele ontwikkeling van kinderen en ouderen als voor de sociale ontwikkeling van onze maatschappij. Daarmee sluit het plan op vele punten aan op het beleidsplan van de KVLO. Het Olympisch plan verdient daarom de steun van de wereld van het bewegingsonderwijs en van de KVLO.

In de komende tijd komen er volop kansen om aan te haken bij dit mooie perspectief. Voor alle scholen en vaksecties de uitdaging dit Olympisch plan op te pakken en het voor de eigen school uit te werken en te concretiseren.

Op welke wijze kan jullie school bijdragen aan deze Olympische gedachte?

EERSTE PAGINA
DOOR GERT VAN DRIEL

COLOFON

LICHAMELIJKE OPVOEDING is een uitgave van de Koninklijke Vereniging van Leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdreducteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiedewerkster) **Redactieraad:** Hilde Bax, Marianne van Bussel, Bert Boetes, Lars Borghouts, Frank Jacobs, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Jorg Radstake. **Redactieadres:** KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, e-mail: redactie@kvlo.nl

Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 3,- (excl. verzendkosten)

Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com

Versijningsdata 2009: 23 jan., 13 feb., 6 maart, 27 maart, 17 april, 15 mei, 5 juni, 3 juli, 21 aug., 11 sep., 25 sep., 2 okt., 23 okt., 13 nov., 4 dec. **Druk:** Drukkerij Giethoorn Ten Brink, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 052 285 5111. **Vormgeving:** FIZZ new media solutions, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 052 224 6162. **DTP:** Marleen van Dokkumburg, Drukkerij Giethoorn Ten Brink. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf.

Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Mededelingen vanwege de vereniging en artikelen, die het beleid van de vereniging raken, zijn voor verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

Dagelijks bestuur KVLO: G. van Driel, voorzitter - mw. drs. B. Zandstra, secretaris - mw. M. G. van Bussel, penningmeester - H.K. Evers - e-mail: bestuur@kvlo.nl **Secretariaat**

Thomas Groepering: Drs F. Huijboom, P. Potterstraat 26, 5143 GX Waalwijk, tel.: 041 633 3022, e-mail: fred.huijboom@wxs.nl. **Ledenadministratie:** abonnementen en personeelsadvertenties: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, fax: 030 691 2810, e-mail: ledenadm@kvlo.nl site: www.kvlo.nl. Opzeggingen dienen aangetekend te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar (kandidaatleden vóór 1 augustus). De opzeggingen worden door de KVLO bevestigd. Contributie KVLO: zie de website of neem contact op met onze ledenadministratie

ISSN-nummer: 0024-2810 Telefoon: ledenadministratie 030 693 7676, algemeen 030 692 0847. Bezoekadres: Zinzendorfflaan 9. **De afdeling rechtspositie**

is bereikbaar maandag en dinsdag van 12.30 tot 16.30 uur en vrijdagmorgen van 9.30 tot 12.30 uur, 030 693 7678 e-mail: irp@kvlo.nl

Kansen voor bewegen en sport in het MBO!

Nieuw beleidskader vanuit de overheid

In het Europees jaar van opvoeding door sport (2004) is de verbinding tussen onderwijs en sport hoger op de rijksagenda komen te staan. Dit heeft geleid tot de Alliantie School en Sport (2005-2008): een samenwerkingsverband tussen VWS, OCW en NOC*NSF. Na de ontbinding van de Alliantie is men niet blijven stilzitten...

Door: Jan Faber

Een van de resultaten van de Alliantie was het besluit van het kabinet in 2007 tot de *Impuls brede scholen, sport en cultuur* (combinatiefuncties): een structurele, personele impuls die wordt uitgevoerd

in nauwe samenwerking met gemeenten en de onderwijs-, sport- en cultuursector. Toen de Alliantie eind 2008 stopte kwam daarvoor het *Beleidskader sport, bewegen en onderwijs* in de plaats.

Sport en onderwijs hoog op de agenda

In dit nieuwe beleidskader geven de ministeries van VWS en OCW aan hoe de verbinding tussen sport en onderwijs de komende jaren verder kan worden versterkt en hoe een meer samenhangend en dekkend sport- en beweegaanbod voor de jeugd kan worden gerealiseerd. Doel hiervan is meer kinderen en jongeren te laten bewegen volgens de beweegnorm. Meer sport en beweging kunnen bovendien een belangrijke bijdrage leveren aan kabinetsdoelen op het gebied van overgewicht, schooluitval en talentontwikkeling.

Aantrekkelijke dagarrangementen inclusief sport en beweging ontstaan alleen in hechte samenwerking tussen de sport, het onderwijs, de opvang, het jeugdwelzijnswerk en gemeenten. In het beleidskader hebben de ministeries van VWS en OCW de partijen

FOTO: BORIS RAWIE

benoemd die daarbij een rol van betekenis spelen. Op landelijk niveau worden deze organisaties vertegenwoordigd door hun koepels, branche- of vakorganisaties en ondersteund door onderzoeks- en kennisinstituten. Met deze landelijke partijen willen de ministeries van VWS en OCW afspraken maken voor de uitvoering van het beleidskader.

De koepels, branche- en vakorganisaties en de onderzoeks- en kennisinstituten nemen zitting in een platform, het Platform Sport, bewegen en onderwijs.

Dit platform heeft als doel de samenhang, de afstemming, het overleg en de samenwerking tussen sport, onderwijs, kinderopvang, jeugdwelzijnswerk en overheden te verbeteren. Ook versterkt het platform de verbinding tussen beleid en uitvoering.

- Het platform werkt de prioriteiten van het Beleidskader sport, bewegen en onderwijs verder uit en zorgt voor een uitvoeringsprogramma met ambitieuze, haalbare en meetbare resultaten.
- De partijen zoals genoemd in het Beleidskader Sport, bewegen en onderwijs nemen daarbij voor de verschillende prioriteiten het voortouw.
- De uitgewerkte plannen worden steeds gezamenlijk besproken in het platform.
- Onderdelen van het uitvoeringsprogramma komen voor subsidiëring van de rijksoverheid in aanmerking als hierover overeenstemming is bereikt in het platform.
- In de fase van uitvoering bewaakt het platform de voortgang van het programma. Als partijen constateren dat de uitvoering niet leidt tot de beoogde resultaten, bespreken partijen een bijsturing.

Het platform zal worden voorgezeten door de onafhankelijke voorzitter, mevrouw mr. K. van Bijsterveld en vice-voorzitter, de heer mr. Ph. Geelkerken.

De ondersteuning wordt gedaan door een onafhankelijk secretariaat de heer B. Brouwer van de Stichting Leerplanontwikkeling (SLO).

Samen met de partners uit de onderwijs- en sportsector, de naschoolse opvang en de gemeenten wil het kabinet de komende jaren een grote stap voorwaarts maken in de structurele samenwerking tussen sport en onderwijs, het creëren van een doorlopend sport- en beweegaanbod en uiteindelijk de toename in sport en beweging door de jeugd. Op basis van het perspectief van de toekomst en de analyse van knelpunten geeft het kabinet daarbij prioriteit aan:

- I de positie en toerusting van vakmensen
- II de inzet van effectieve interventies en aangepast sportaanbod
- III risicogroepen – in termen van bewegingsarmoede en schooluitval – mbo
- IV innovatie op het gebied van accommodaties
- V talentontwikkeling.

Voor de uitvoering van deze doelen en prioriteiten is voor de komende drie jaar € 28 miljoen beschikbaar, waarvan €18 miljoen voor het mbo. De planvorming voor de besteding van deze laatste genoemde middelen ligt bij de MBO Raad.

Het 'platform bewegen en sport mbo', waarvan nu 32 mbo-scholen lid van zijn, is het eerste aanspreekpunt.

Masterplan voor mbo

De plannen voor de verdeling van de middelen over de scholen zijn beschreven in het 'Masterplan bewegen en sport mbo'. In gezamenlijkheid en in afstemming met het ministerie van OCW ontwikkeld door MBO Raad en KVLO.

De doelstelling voor de komende drie jaar wordt in het masterplan als volgt vastgesteld:

Het duurzaam implementeren van Bewegen en Sport binnen het mbo, om de deelnemers voor te bereiden op een plek in de maatschappij als vitale werknemer en vitale burger.

De beschreven werkwijze is dat 90% van de middelen (5,4 mlj per jaar) door de mbo-scholen aangevraagd kan worden en 10% wordt gebruikt voor een kennisnetwerk dat de aanwezige kennis en ervaring ontsluit voor de scholen.

Eind maart waren er al aanvragen binnen van 28 mbo-scholen.

Voor het aanvragen van middelen wordt een aantal doelen gesteld die moeten worden nagestreefd, te weten:

Vanwege een verankering in het schoolbeleid:

- ondertekening door CvB, en opnemen in het beleid van de instelling
- het sportprogramma wordt opgenomen in het OER / Studiegids. Vanwege het nastreven van een substantiële omvang van Bewegen en sport:

- onderschrijven 5%-doelstelling (zie hieronder).

Vanwege het inbedden in de eigen schoolfinancieringsystematiek:

- er vindt cofinanciering plaats volgens de benoemde percentages (eerste jaar 30%, tweede jaar 70% en het derde jaar 120%).

Vanwege het delen van kennis:

- elke aanvrager wordt lid van het 'platform bewegen en sport mbo en voldoet aan de lidmaatschapseisen (oa. actieve inzet, kennisdeling).

Vanwege het kunnen doen van effectmeting en monitoring:

- meedoen met de tweejaarlijkse benchmark (monitoring) door DSP
- meedoen met *Testjeleefstijl.nu*.

5%-definitie

Om te komen tot meetbare resultaten is een cijfermatige doelstelling nodig. In het verleden is er al regelmatig gesproken over een 5%-doelstelling. De rekenwijze die wordt gehanteerd bepaalt in grote mate het aantal 'sportactieve uren' van de student. Om dit eenduidig te kunnen interpreteren kiezen we voor de volgende definitie:

Het streven is 5% van de minimale contacttijd per leerjaar (850) die de student binnenschools aanwezig is, te besteden aan bewegen en sport (dus met uitzondering van BeroepsPraktijkVorming).

Voorbeeld

Voor een niveau 4-student komt dat er op neer dat deze gedurende de opleiding ongeveer tweeënhalf jaar gemiddeld één klokuur per week beweegt. Voor een niveau 3-student ongeveer twee jaar. Voor een niveau 2-student 1,5 jaar. We gaan hierbij wel uit van een gespreid en duurzaam aanbod (niet alle uren in de wintersportweek!).

In relatie met de beweegnorm is dit gedurende de binnenschoolse periode nog maar 17% van de actieve beweegtijd die een jongere tot 18 jaar zou moeten halen. De overige 83% zal in buitenschoolse tijd en onder eigen verantwoordelijkheid moeten gebeuren. De inrichting van het aanbod zal dan ook voor een deel gericht moeten zijn op het stimuleren van het behalen van het buitenschoolse percentage.

In het Beleidskader sport, bewegen en gezondheid worden vijf prioriteiten benoemd van waaruit de betrokken partijen hun doelen moeten stellen. Voor de mbo-scholen zijn deze vijf prioriteiten verdeeld in een elftal thema's.

De scholen zullen hun activiteiten moeten benoemen binnen deze thema's en kunnen daarbinnen zelf hun keuzes maken. Het kan best zijn dat de ene school gezondheid als aangrijpingspunt kiest terwijl de ander meer kansen ziet in het thema schoolsport. Dit zal dus per school kunnen verschillen.

De volgende thema's zijn onderscheiden:

1 Sportcoördinator en sportbureau

Het aanstellen van de sportcoördinator en het inrichten van een organisatie. De ondersteuning vindt plaats door het opstellen van organisatiemodellen, beleidsplanvoorbeelden en het begeleiden van invoeringstrajecten.

2 Gezonde school

Het vormgeven en uitvoeren van beleidsplannen en implementatiestrategieën rond het inrichten van een Gezonde school. De ondersteuning vindt plaats door afstemming met het RIVM en de GGD die hun ontwikkelde producten herschrijven en beschikbaar stellen.

3 Leefstijl en testen

Het verder uitwerken en implementeren van 'Testjeleefstijl.nu' en het inrichten van een instrument voor effectmeting. De ondersteuning vindt plaats door het verdiepen en verbreden van de inhoud van Testjeleefstijl.nu (zie hiervoor het andere artikel in dit mbo-topic).

4 Voortijdig schoolverlaten

Het vormgeven van trajecten waarbij bewegen en sport wordt ingezet om voortijdig schoolverlaten te voorkomen.

5 Bedrijfssport (BRAVO- thema's voor medewerkers).

Het opzetten van een expertisepunt 'Bewegen voor medewerkers' en het aanbieden van programma's voor de collega's.

6 Schoolsport

Het opzetten en implementeren van een schoolsportstructuur in samenwerking met de lokale verenigingen, regio's en bonden. Het verdiepen en verbreden van het huidige aanbod van NK's voor het mbo. Dit in samenwerking met de, al dan niet aanwezige, opleiding Sport & Bewegen. Zie voor de huidige stand van zaken www.schoolensport.nl.

7 Sportkader

Het opzetten van een structuur waarin het mogelijk wordt voor alle deelnemers binnen het mbo om aan sportkaderopleidingen deel te

nemen. Dit in samenwerking met de, al dan niet aanwezige, opleiding Sport & Bewegen.

8 Topsport

Het stimuleren van een topsportvriendelijk klimaat en het streven tot aansluiten bij de LOOT-structuur.

9 Bewegen in de Kwalificatiedossiers en Burgerschap

Het terugkrijgen van bewegen en sport, via vitaal werknemerschap in het kwalificatiedossier waarin de beroepseisen per beroep(sgroep) staan beschreven. Het specifieker geplaatst krijgen van Bewegen en Sport binnen de Burgerschapscompetenties.

10 Doorlopende leerlijn Bewegen en Sport

Het initiëren en opzetten van een doorlopende leerlijn in bewegen en sport.

Dit analoog aan de rapportage van de commissie Meijerink rond rekenen en taal voor een verticale lijn. Afstemmen met de ontwikkelingen in de regio bijvoorbeeld sportvereniging en gemeente voor een horizontale lijn.

11 Communicatie

Het opzetten van een effectieve communicatiestrategie waarbij het fysiek zichtbaar zijn binnen de school een belangrijk aandachtspunt is. Ook de mogelijke accommodatieproblematiek speelt hierin een rol.

Elke school moet in zijn aanvraag, per thema, aangeven wat de huidige situatie is via een korte beschrijving en zelfscore, gevolgd door een ambitie voor 2011 met opnieuw een zelfscore. Deze scores geven een duidelijk inzicht in de diverse ambitieniveaus van de verschillende scholen en laten goed zien welke thema's meer of minder aandacht zullen gaan krijgen.

De toewijzing van de subsidie heeft met name te maken met (1) de hoeveelheid studenten die gaan bewegen, (2) de hoeveelheid uren die ze gaan bewegen en (3) de kwaliteit van het aanbod. Een gemiddeld roc (15.000 studenten) die voor de 5%-norm gaat met een veelzijdig, kwalitatief sterk aanbod kan zo rond de €150.000 per jaar, aanvragen.

Op 8 april heeft de toewijzing van de middelen via de formele goedkeuring van het nationale Platform sport, bewegen en onderwijs (zoals hiervoor beschreven) plaatsgevonden.

Kennisnetwerk

Om te kunnen komen tot een effectieve organisatiestructuur is er gekozen voor het 'opzoeken' van de aanwezige kennis bij de diverse landelijke deskundigen zoals, NISB, NOC*NSF, GGD, TNO, Mulier instituut, SLO, RIVM, etc. Op veel van de genoemde prioriteiten/thema's is kennis en ervaring aanwezig. Het is nu de kunst om al deze aanwezige expertise te vinden en te ontsluiten voor het mbo. Voor veel van de Nederlandse centra die zich bezighouden met thema's rondom Sport, bewegen en onderwijs is het mbo geen doelgroep geweest en dus zijn er geen specifieke interventies gedaan. De huidige aanwezige kennis heeft vaak wel grote raakvlakken en kan goed toepasbaar zijn. Daarnaast is het, gezien het specifieke karakter van het mbo, nodig om nieuwe strategieën te bedenken en uit te voeren. Het nadeel dat de aandacht voor

Vaak gedaan in het mbo

Bewegen en Sport bij veel instellingen op een laag pitje staat is voor het opzetten van nieuw aanbod een kans. Er zal minder sprake zijn van vasthouden aan 'oude' beelden.

De scholen kunnen op deze manier snel en goed toegang krijgen tot de meest actuele ontwikkelingen en tegelijk worden deze organisaties niet platgemaild voor informatie.

Voor dit kennisnetwerk wordt een aantal thema-leiders aangesteld die voor één of meerdere thema's dé kennisnetwerker is. Dit moet dan ook een echte netwerker, verzamelaar en communicator zijn. Medio april zullen deze functies ingevuld gaan worden.

Als communicatiemiddel zal een 'community' opgezet worden. In deze webbaasde omgeving staan dan uiteraard alle beschikbare documenten maar belangrijker is dat er onderling sociale interactie en uitwisseling plaats kan vinden. Denk hierbij aan de voorbeelden Hyves, Linkitin, Wiki, Ning, etc.

In deze interactieve omgeving kunnen betrokkenen van binnen en buiten het mbo over de betreffende thema's met elkaar van gedachten wisselen en elkaar van informatie voorzien.

Jan Faber is werkzaam als beleidsadviseur bij de MBO Raad met hoofdtak, bewegen en sport binnen het mbo en vanuit deze functie betrokken bij het 'platform bewegen en sport mbo'.

Correspondentie:

j.faber@mboraad.nl

www.testjeleefstijl.nu

Het belang van gezondheid in relatie tot bewegen wordt ook binnen het middelbaar beroeps onderwijs (mbo) onderschreven. Hoe wordt dit onder de aandacht van de studenten gebracht?

Door: Bart van den Bosch

Uit landelijk onderzoek vanuit de GGD blijkt dat één op de vijf jongeren kampt met overgewicht. roc Deltion College Zwolle kan deze cijfers na intern onderzoek onder 1300 toenmalig eerstejaars studenten beamen. Zo blijkt dat 23,5 procent van de studenten te maken heeft met overgewicht. Uit het onderzoek blijkt verder dat ongeveer 70 procent van de studenten niet de gestelde norm van de shuttlerun test behaalt.

Inzicht in leefstijl

Alle roc's, die kunnen worden aangemerkt als sportactief, zijn door het creëren van sportaanbod in combinatie met leef- en fittestprogramma's ingesprongen op deze zorgelijke ontwikkeling. Bij aanvang van het huidige schooljaar lanceerden roc Nijmegen, roc van Amsterdam en Deltion College Zwolle de website *testjeleefstijl.nu*.

Deze website is ontwikkeld met medewerking van:

- de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO)
- de Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)
- het Automatiseringsbedrijf Computron in Malden
- het Onderzoekscentrum Preventie Overgewicht Zwolle (OPOZ).

Gezamenlijk is er gewerkt aan een gebruiksvriendelijke en aantrekkelijke website die studenten inzicht verschaft in hun leefstijlgedrag. Daarnaast sluit de website inhoudelijk aan op de gestelde onderwijsinhouden zoals deze beschreven zijn in het landelijk kwalificerend brondocument Leren, Loopbaan en Burgerschap en dan specifiek kerntaak zeven (vitaal burgerschap).

De website kent een negental topics, te weten:

- BMI & buikomtrek: bepalen van lengte, gewicht en middelomtrek
- kracht: hoogtesprong uit stand, knijpkracht, push-ups en sit-ups
- uithoudingsvermogen: shuttlerun test
- lichaamsbeweging: voldoen studenten aan de zgn. Nationale Norm Gezond Bewegen?
- voeding: bepalen van inname (tussendoortjes, snacks, ontbijtfrequentie, groente etc.)
- beeldschermgedrag: tijd die studenten zittend doorbrengen middels (spel)computer, tv, dvd, etc.
- alcohol: inname van drank (hoeveelheid en frequentie)
- seksualiteit: veilig vrijen
- drugsgebruik: soort drugs en gebruikersfrequentie.

Studenten worden na het doorlopen van een reeks topicgebonden vragen, vergeleken met de landelijke norm. Voor de topic BMI & buikomtrek, kracht en uithoudingsvermogen moeten studenten behaalde scores uit de fittest overnemen op het eigen persoonsgebonden invulblad van de website. Ook hierbij volgt uiteindelijk een vergelijking met de landelijke normeringen.

Na deze vergelijking kunnen studenten per topic een persoonsgebonden actie formuleren. Deze acties worden uiteindelijk samengevoegd in één actieplan. Dit persoonlijke actieplan kan gespreksonderwerp zijn in een gesprek met de loopbaanbegeleider.

Onderszoekspopulatie

Op dit moment nemen ongeveer 18.000 studenten deel aan testjeleefstijl.nu. De studenten zijn afkomstig van: roc Midden-Nederland (omgeving Utrecht), roc Leiden, roc ASA (Omgeving Amsterdam), roc Flevoland, roc West-Brabant, roc Deltion (Zwolle), roc Nijmegen, roc Zadkine (Rotterdam), roc Gilde-opleidingen (Noord- en Midden-Limburg), roc ter Aa (Helmond) en roc Rijn-IJssel (Arnhem).

Met 18.000 studenten beschikt testjeleefstijl.nu over een kwantitatieve en kwalitatieve interessante onderzoekspopulatie. Op het moment dat studenten toestemming verlenen tot gebruik van hun antwoorden worden deze anoniem verwerkt in een database. In een later stadium moet het mogelijk zijn om jaarlijks per deelnemende school en roc-breed te komen tot een fitheidrapportage. Het is juist dit landelijke roc-brede beeld, van met name jongeren in de leeftijdscategorie 16-19 jaar, waar relatief weinig van bekend is.

Sportprogramma op maat

Testjeleefstijl.nu is nu driekwart schooljaar operationeel en de ervaringen zijn positief. Studenten kunnen vanuit een veilige omgeving de website bezoeken en zijn in de meeste gevallen benieuwd naar de vergelijking met leeftijdsgenoten. Uniek is de koppeling naar het sportprogramma op school. De meeste roc's maken gebruik van een webapplicatie waarbinnen studenten hun eigen sportprogramma samenstellen. Vanuit een persoonlijk account start de student met het samenstellen van het sportprogramma wat bij hem of

Shuttlerun test

Lengtemeting

haar past. Via deze account kunnen studenten tevens zien of de leefstijltest is afgerond.

Om de website verder te optimaliseren wordt deze aangepast op de volgende punten:

- inbouwen van een evaluatiemodule. Studenten komen na het doorlopen van de website tot een actieplan. In hoeverre dit wordt nageleefd is dit schooljaar niet te zeggen. In het volgende schooljaar moeten studenten aan het einde van het schooljaar terugblikken op het door henzelf opgestelde actieplan
- optimaliseren van het 'look and feel van de website'. Door de grafische aantrekkelijkheid te verhogen en het opnemen van filmfragmenten en testen
- ontwikkelen van een nieuwsbrief. Na het geven van toestemming krijgen studenten periodiek een nieuwsbrief toegestuurd of gemailld
- verbreden van de topics door opnemen van extra vragen.

Succesvol vervolg

Met het oprichten van de stichting *testjeleefstijl.nu* door roc Nijmegen, Deltion College Zwolle en roc van Amsterdam, enkele maanden geleden, is de website organisatorisch en financieel verankerd. Een impuls vanuit het *Masterplan Bewegen en Sport voor het mbo* maakt het mogelijk om de gestelde ambities en aanpassingen in de toekomst te verwezenlijken. Maar het succes van de website staat en valt met deelnemers vanuit de roc's. Deelname vanuit diverse roc's is een voorwaarde om een betrouwbaar beeld te krijgen van de vitaliteit en het leefstijlgedrag van de mbo-studenten. De eerste aanzet is hiervoor door *testjeleefstijl.nu* gezet. Voor een succesvol vervolg is het goed als veel meer roc's zich aansluiten.

Bart van den Bosch is betrokken bij de stichting testjeleefstijl.nu

Correspondentie:

bbosch@deltion.nl

ROCKS 'N RIVERS
NATUURSPORTACTIVITEITEN

ROCKS 'N RIVERS LEDEBOERSTRAAT 68B, 5046 AD TILBURG, NEDERLAND
TEL.: 013 4690460, FAX. 013 4690461 E-MAIL: info@rocks-n-rivers.nl
WEBSITE: www.rocks-n-rivers.nl

Schoolkampen in de Ardennen!

Logo: EBA de Mol-Petkaert

Stiller sporten...? Het kan!

Voorkom:
Hoofdpijn - vermoeidheid - oorsuizingen
stemproblemen en gehoorschade

Bel: 0497-387005 of kijk op
www.stille-sportzaal.nl

Acour **Lawaai bestrijding b.v.**

info@acour.com
www.acour.com

Over inrichting, omvang en kwaliteit van het bewegingsonderwijs

Dit artikel gaat over de vernieuwde regelingen onderwijstijd lichamelijke opvoeding, over de kwaliteit van het schoolexamen en over de vrijstellingen en ontheffingen voor LO. Tips om 'up to date' te blijven. Door: Alien Zonnenberg

Over de omvang in onderwijstijd bewegingsonderwijs

De oude minimumtabel lichamelijke opvoeding (art.23 uit het Inrichtingsbesluit) is met ingang van de Vernieuwde Tweede Fase, in 2007, afgeschaft. Daarvoor in de plaats is een waarborging in onderwijstijd opgenomen in de Wet op het Voortgezet Onderwijs in artikel 6d WVO (zie kader Artikel 6d).

De belangrijkste reden voor deze beleidsverandering is de scholen meer vrijheid te

geven. Iedere school kan op een eigen manier het onderwijs inrichten, aangepast

en afgestemd op de schoolvisie en de mogelijkheden en interesses van de leerlingen.

In 2009 zal het ministerie van OCW de ontwikkelingen binnen de uren bewegingsonderwijs gaan monitoren, dit is toegezegd in een evaluatie-amendement, bekend als de motie 'Mosterd/Hamer', naar de indieners (te vinden op www.kvlo.nl).

Geschiedenis

De wetswijziging tweede fase heeft de vakwereld in 2006 hevig in beroering gebracht. Vanwege de plannen van OCW voor het loslaten van de verplichte hoeveelheid onderwijstijd lichamelijke opvoeding is de KVLO de actie GYM MOET gestart. Dit heeft ertoe geleid dat artikel 23 uit het Inrichtingsbesluit, is omgezet tot het wetsartikel 6d in de Wet op het Voortgezet Onderwijs. Hierin staat een heldere waarborging van de onderwijstijd lichamelijke opvoeding, met een specifieke toelichting voor spreiding over de leerjaren.

Artikel 6d van de Wet op het Voortgezet Onderwijs van kracht per 1 augustus 2007 Onderwijs in lichamelijke opvoeding, bestaande uit praktische bewegingsactiviteiten, wordt gespreid verzorgd over alle leerjaren van het voortgezet onderwijs. Dit onderwijs vindt plaats gespreid over de schoolweken, in zodanige substantiële omvang en schooltijd dat wordt voldaan aan de eisen op het gebied van kwaliteit, intensiteit en variëteit van de bewegingsactiviteiten neergelegd in kerndoelen en examenprogramma's. Daarbij wordt uitgegaan van de situatie zoals die op 1 augustus 2005 voor het bewegingsonderwijs gold. In afwijking van de tweede volzin geldt voor het laatste leerjaar het voorschrift, dat het onderwijs in het eindexamenvak lichamelijke opvoeding niet eerder mag worden afgesloten dan in de maand december.

Toelichting

Het voorliggende wetsartikel beoogt recht te doen aan de autonomie van scholen met betrekking tot de inrichting van het havo/vwo-onderwijs. Dit artikel wil recht doen aan dit wetsvoorstel en tegelijkertijd wil het amendement regelen dat de hoeveelheid onderwijstijd voor lichamelijke opvoeding gewaarborgd blijft. De inhoud van het onderwijs in de onderbouw is vastgelegd in de kerndoelen en in de tweede fase in eindtermen en examenprogramma's.

Dit amendement strekt ertoe om een bepaling op te nemen die toeziet op een dusdanige omvang en schooltijd alsmede spreiding daarvan over de leerjaren en schoolweken, dat het vak lichamelijke opvoeding zowel in kwalitatieve als in kwantitatieve zin met voldoende wettelijke waarborgen is omkleed, waarbij de indieners uitgaan van het behoud van het huidige aantal uren (voor de havo 360 klokuren en voor het vwo 400 klokuren en voor het vmbo 400 lessen van 50 minuten over alle leerjaren gespreid).

Tot hier de vernieuwde regelgeving.

Op grond van de oude minimumtabel lichamelijke opvoeding kwam de wekelijkse verdeling van lesuren voor het vwo neer op 12 lesuren van 50 minuten. Voor het havo 11 en voor het vmbo waren dit 10 lesuren, 400 lessen van 50 minuten, wat neerkomt op 333 klokuren. Dit alles over alle leerjaren verdeeld. Hierbij werd uitgegaan van 40 lesweken.

Vragen over de uren LO onderbouw

Een leraar meldt zich bij de KVLO met de vraag of het te voorkomen is dat de onderbouw minder lessen LO krijgt ten gunste van de bovenbouw.

De school is vrij in de wijze waarop ze de lessen over de leerjaren spreidt, binnen de gegeven regels van artikel 6d. Dit betekent dat u een onderwijs-inhoudelijke discussie moet aangaan. Daarbij kunt u gebruik maken van de adviezen uit het *Basisdocument onderbouw voortgezet onderwijs* (blz. 40). Daarmee kunt u een goede onderbouwing geven waarom het juist in de eerste jaren de voorkeur verdient drie uur per week te besteden aan bewegingsonderwijs. Op grond van een goed onderbouwd onderwijsprogramma heeft een vaksectie veel meer kans op een zinvolle

Hoe inspelen op veranderingen van onderwijstijd LO binnen de school?

De stappen voor een vaksectie LO in het proces zijn samengevat.

- 1 Op grond van kerndoelen Bewegen en sport, een goed vakwerkplan ontwerpen.
- 2 Eisen voor kwaliteit vertalen in onderwijstijd/ lesuren.
- 3 Overleg in team en onderhandelen met directie.
- 4 Bij een duidelijk meningsverschil kunt u de MR inschakelen.
- 5 De Wet- en regelgeving overleggen (artikel 6d WVO plus de toelichting).

Berend Brouwer van de SLO zegt hier het volgende over:

“Bij de vijf stappen die een vaksectie kan nemen op het moment dat er getornd dreigt

te gaan worden aan de uren voor LO zou ik zeggen: nog beter is om de eerste twee stappen preventief te nemen. Zorg dat je een goed programma hebt, goed onderbouwd en met voldoende omvang, met eventuele plussen binnen de kaders van de school (sportklassen, aanbod naschoolse sport, steunlessen, MRT). En zorg er voor dat je dat programma ook zo uitvoert dat iedereen er

enthousiast van wordt. Als de schoolleiding dan veranderingen wil doorvoeren dan zal ze – al bij voorbaat – met goede argumenten moeten komen. Als je al niks stevigs hebt op het moment dat de discussie begint dat sta je heel erg zwak omdat het dan lijkt alsof je alleen argumenten aan het verzinnen bent om een terugloop in uren te keren. Daarnaast kan het ook helpen om mee te praten in onderwijskundige commissies e.d. waar het schoolbeleid gemaakt wordt. Dan draag je aan de bron bij aan de schoolvisie en kun je – met een mooi woord pro-actief – zorgen voor een goede plek voor bewegingsonderwijs en sport daarin”.

Hulp op maat

De KVLO biedt hulp op maat en probeert mee te denken in uw schoolsituatie. Bij iedere stap kunt u advies en hulp vragen bij het bureau onderwijskundige zaken van de KVLO. Het is voor de KVLO van belang om in een aantal situaties te weten wat de achterliggende problematiek is wanneer er te weinig lessen bewegingsonderwijs worden gegeven. Is het bijvoorbeeld een accommodatietekort, of een benarde financiële situatie. In die gevallen kan er worden doorverwezen naar resp. de huisvestingsdeskundige of de MR-specialist van de KVLO.

Of weet uw vaksectie zich niet helder te verantwoorden? In dat geval kunt u onderwijskundige ondersteuning aanvragen. U zou met uw team bijvoorbeeld een goede stap kunnen maken door het KWALO-project van de KVLO aan te gaan. (zie www.kvlo.nl doorklikken naar KWALO-project) De SLO biedt tevens vakinhoudelijke ondersteuning op maat. Hiervoor kunt u ook deelnemen aan de bestaande netwerken van SLO en KVLO.

Welke bronnen kunt u gebruiken?

- Brinke, G. ten. e.a. (2006). *Basisdocument bewegingsonderwijs onderbouw voortgezet onderwijs*. Zeist, Jan Luiting Fonds
- www.overheid.nl klik op Wet- en regelgeving, kies Wetten en zoek op Wet op het Voortgezet Onderwijs en artikel 6d.
- www.slo.nl doorklikken naar: voortgezet onderwijs/onderbouw/vakken/ bewegen en sport/ downloads Concretisering kerndoelen bewegen en sport. Met overzicht leerlijnen in klokuren onderwijstijd.
- www.slo.nl doorklikken naar: voortgezet onderwijs/onderbouw/vakken/ bewegen en sport/ meer informatie Basisdocument bewegingsonderwijs.

In een volgend artikel leest u meer over de regelgeving omtrent de omvang en inrichting van de onderwijstijd lichamelijke opvoeding gemeenschappelijk deel in de bovenbouw en specifieke aandacht voor vragen rondom het examenprogramma van BSM en LO2-vmbo.

FOTO: HANS DIJKHOFF

Uitleg handhouding

discussie met directie, MR en collega's in de onderbouw. Toesturen van de regelgeving is zinvol als er teveel op de onderwijstijd LO wordt beknipt.

De afgelopen jaren is gebleken dat een goed kwaliteitsrijk programma, inspeliend op de visie en onderwijsontwikkelingen van de school, de scholen zelfs meer tijd besteden aan bewegen en sport. Op die plaatsen waar een school zijn identiteit aan bewegen en sport kan ontleen, blijkt dit een aanzui-gende werking te hebben. Want jongeren bewegen graag en een sportprofiel, met een ruim aanbod aan activiteiten, is een mooie PR.

Correspondentie:

alien.zonnenberg@kvlo.nl

Intern netwerk voor bewegingsonderwijs

Kwaliteit gewaarborgd

Goed bewegen aan de basis is essentieel voor een optimale ontwikkeling van de jonge mens in onze samenleving. In het zuiden pakken we het verzorgen van bewegingsonderwijs op de volgende wijze op: we werken in een netwerk. Over het ontstaan en de huidige werkzaamheden gaat dit artikel. Door: Geert Hovens

Bij de Stichting Prisma, een stichting van dertien basisscholen in de Limburgse regio Helden, draait vanaf 2003 een *intern netwerk voor bewegingsonderwijs*. Dit is geen hersenspinsel, of een netwerk dat even uit de lucht komt vallen. Binnen de stichting is goed nagedacht over diverse bedreigingen, die voor ons vak gelden. Ik denk hierbij aan de huidige financiering en de bevoegdheidsregeling. Hierop maken we

ons beleid. Met name de organisatie zo vormgeven, dat we straks geen last hebben van niet bevoegde pabostudenten (vak BO), die wel een baan krijgen binnen de stichting Prisma. Bovendien past het netwerk in het denkpatroon van de stichting: pak je kansen vanuit je sterke punten. Een terminologie die hierbij past: jobrotation, specialisten, ontwikkel- en projectgroepen.

De tijd is rijp om de doelen van het intern netwerk met het managementteam te bespreken.

Netwerk bewegingsonderwijs in Noord- en Midden-Limburg

Als voorbeeld presenteer ik een netwerk. Dit regionaal netwerk is een inspiratiebron voor diverse vakleraren. Vier intern netwerklers van Prisma zitten ook in dit netwerk. Het netwerk voor BO in Noord- en Midden-Limburg maakt deel uit van een landelijke keten; met als thuisbasis de KVLO te Zeist. Eén- of tweemaal per jaar komen de coördinatoren van alle netwerken in Zeist bij elkaar. Het regionaal netwerk bestaat uit 26 deelnemers. Het is een denk- en ontwikkeltank ten behoeve van het bewegingsonderwijs op de basisschool. Studie en bijscholing staan

FOTO: GEERT HOVENS

Niet achterover vallen

Best eng

hoog in het vaandel. Daarnaast plant het netwerk regelmatig praktijkbijeenkomsten, waarbij de leerlijnen met afgeleide thema's centraal staan.

Door de interactie met dit netwerk komen diverse inhouds vanzelf op het bordje van de intern netwerker bij Prisma terecht.

Wat wil het netwerk?

De belangrijkste doelen van het netwerk:

- de kwaliteit van het bewegingsonderwijs binnen de stichting Prisma waarborgen
- met het oog op sportkennismaking, samenwerking met gemeenten en sportverenigingen, sportstimuleringsprojecten en BOS
- de visie en uitgangspunten van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* gebruiken als kwaliteitsinstrument
- de betrokkenheid van de dertien scholen garanderen
- elke school levert een netwerker. Het netwerk bewaakt en voedt het bewegingsonderwijs. Het MT bekijkt en accordeert de voorstellen. Elke school conformeert zich aan het Prismabeleid
- netwerkers ontplooiën zich als vakleraren.

Eind 2003 heeft elke school een teamlid naar voren geschoven, die de netwerker

voor BO wil zijn. De nieuwe taak past binnen het Prismataakbeleid. In januari 2004 vindt de eerste bijeenkomst van het intern netwerk plaats.

Hoe functioneert het intern netwerk BO?

Het intern netwerk voor BO bestaat uit veertien deelnemers:

- dertien netwerkers (elke school is vertegenwoordigd)
- één consultant voor BO.

De netwerker is volledig bevoegd voor het vakgebied. In ons geval is dat geen probleem, omdat de meeste netwerkers tussen de 30 en 40 jaar oud zijn. Een paar netwerkers zijn rond de 50. Deze club heeft dus niets te maken met de nieuwe bevoegdheidsregeling. Maar we kijken ook vooruit. Twee netwerkers zijn jonge leraren, die nog bezig zijn met de afronding van de leergang vakbekwaam BO (post-hbo). Natuurlijk heeft elke netwerker

veel affiniteit met sport en bewegen. Iedereen is lid van minimaal één sportvereniging en diverse mensen geven training aan jeugd, of volwassenen. Aan de intrinsieke motivatie zal het beslist niet liggen! Het functioneren van een netwerk is sterk afhankelijk van een goede organisatie met bijbehorende faciliteiten.

De organisatie is in handen van de consultant. Het takenpakket geeft voldoende ruimte voor bovenschoolse activiteiten. Voor de functie consultant bewegingsonderwijs is een geheel nieuwe functiebeschrijving opgezet, vergelijkbaar met 'directeur sport en gezond gedrag' binnen de stichting. De CAO Onderwijs is van toepassing.

Wat doet de consultant?

- 1 Netwerkbijeenkomsten plannen.
- 2 Agenda opstellen.
- 3 Verslagen maken.
- 4 Informatie inwinnen.
- 5 Studiedagen regelen.
- 6 Het Managementteam van de Stichting Prisma blijvend op de hoogte houden (uitwisseling).
- 7 Scholenbezoek (directie en netwerker).
- 8 Contacten met gemeenten en andere instanties.
- 9 Contacten met andere netwerken (regionaal en landelijk).

Binnen het netwerkwerk bestaat een *kerngroep* van zes leden, die frequent bij elkaar komt. De kerngroep bestaat uit leraren, die al een mixbaan hebben. Zij zijn, naast groepsleraar, al de vakleraar BO op hun school. Dit varieert van één tot vier dagen per week.

Op deze scholen zijn faciliteiten zodanig dat we de kwaliteit van het bewegingsonderwijs kunnen garanderen. De netwerker bouwt (vaak in samenwerking met leerlingen uit de bovenbouw) het arrangement voor schooltijd op, geeft les aan diverse groepen en ruimt na afloop weer op.

Het gaat om groepen, waarvan de zittende groepsleraar niet bevoegd is, of de betreffende groepsleraar kan/mag geen gymles geven (leeftijd, gezondheid, handicap, geen affiniteit).

Andere faciliteiten vanuit de stichting

- Elke netwerker heeft het *Basisdocument bewegingsonderwijs* in zijn bezit.
- Tijdens periodieke bijeenkomsten, of bij schoolingsmomenten, wordt hier vaker naar verwezen. Het *Basisdocument* is geen methode. Het geeft aan hoe wij het totaalpakket aan bewegingsvormen hebben verdeeld en wijst op de typische problematiek per leerlijn-thema. Vooral dat laatste is de kracht van dit document.
- Zeker wanneer je wilt gaan starten met een leerlingvolgsysteem en mrt-lessen.
- Met het basisdocument leg je de fundering zet je het BO in de steigers. Met de methode kies je voor bouwmaterialen en ga je metselen. We kiezen hierbij voor de

Werken op niveaus

Individuele hulp

methode *Planmatig bewegingsonderwijs*

- Minimaal eenmaal per jaar is er een studiemiddag van het netwerk.
- Aanschaf van specifieke materialen ten behoeve van het reguliere bewegingsonderwijs, of de MRT.
- Certificering Sportactieve school.
- Vergaderruimte, gebruik kopieerapparatuur.
- Screening bij jonge kinderen m.b.v. *Leerlingvolgsysteem Bewegen en Spelen* (Wim van Gelder en Hans Stroes). Legale versie geïnstalleerd op intranet.

Het Intern Netwerk houdt twee-drie bijeenkomsten per jaar, excl. bijscholingsdagen en studiemiddag. De bijeenkomst is van 16.15-17.30 uur en wordt geleid door de consultant. Deelname is bijna 100%. De agenda wordt voorbereid door de kerngroep. Er wordt gewerkt met een vaste agenda. Agendapunten zijn:

- rondje scholen
- schoolse sportactiviteiten
- bijscholing
- aanschaf nieuwe methode voor BO
- MRT-activiteiten
- screening sensomotorische problemen bij jonge kinderen
- materialenkast basisschool in de gymzaal
- jaarplan met perioderooster
- inventarisatie sportaccommodaties
- takenpakket netwerker
- contacten met beheerders
- Prisma bedrijfsfitness
- speellokalen
- nieuwe werkvormen in het BO (coöperatief leren)
- BOS.

Een paar van die punten nader uitgewerkt.

- *Aanschaf nieuwe methode voor BO*
Het is van belang om met elkaar op één lijn te zitten daarom wordt er niet over één nacht ijs gegaan. De gekozen methode moet een breed draagvlak hebben.

• *Schoolse sportactiviteiten*

De kerngroep van het intern netwerk organiseert aan het einde van het schooljaar sportactiviteiten voor de bovenbouw. Netwerkers helpen mee in de voorbereiding en uitvoering.

Daarnaast zijn ze een spin in de organisatie van sport- en spellendagen op de eigen school.

• *Bijscholing*

de meeste netwerkers nemen deel aan de landelijke studiedagen voor BO. In 2008 waren we ook van de partij op de bijscholingsdag voor *trendsporten* in Nijmegen.

Iedere netwerker kiest daar zijn eigen favoriete workshops.

Je informeert elkaar; je maakt je eigen team enthousiast en regelt bepaalde zaken centraal (netwerkbijeenkomst).

Nieuwe uitdagingen

- Verlengstuk netwerker naar buitenschoolse sportactiviteiten?
Gemeente Helden is BOS-gemeente. Inzet van combifunctionaris.

- Structureel verankeren van vroegtijdig screenen sensomotoriek.

Slechts op twee scholen worden MRT-lessen gegeven.

Drie netwerkers beginnen in september 2009 aan de MRT-opleiding.

Wij denken dat een intern netwerk voor BO binnen een stichting van basisscholen dé oplossing is voor kwaliteit en continuïteit op het gebied van bewegingsonderwijs aan de basis. De netwerker is immers een teamlid. De lijnen naar de coördinator zijn kort en in de besluitvorming lees en hoor je de invulling van de netwerker terug.

Juist: betrokkenheid en welbevinden!

Correspondentie:

ghovens@hetnet.nl

ADVERTENTIE

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

PRAKTIJK KATERN

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

nr. 5 - 17 APRIL 2009

Schermen op school (1)

**Sportkennismakingslessen
Frisbeesport**

**Volleybal: het samenspelen
opzetten (2)**

Handbal (1)

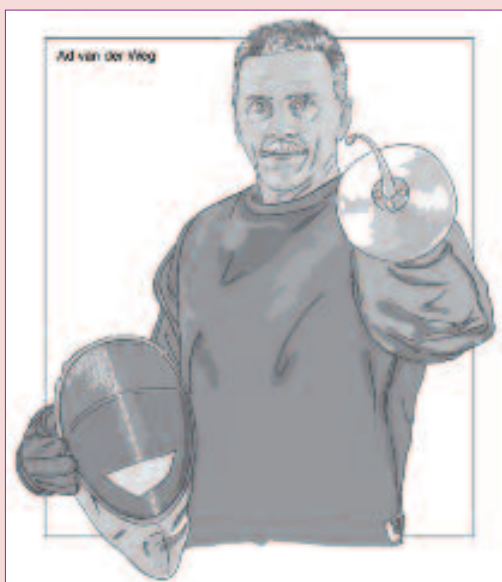

Schermen op school (1)

Dit is het eerste artikel in een reeks van drie. Het doel is om het schermonderwijs op het middelbaar en voortgezet onderwijs te stimuleren. Door: Maître Ad van der Weg

Tekening 1

Le Maître Dites

Tekening 2

Het leuke van schermen is dat deze sport in tegenstelling tot veel andere sporten ontstaan is uit de noodzaak tot overleven. Al ruim 2000 jaar voor onze jaartelling werd er door de Perzen en Assyriërs geschermd met floretten van

Papyrus. Er zijn zeer veel spannende verhalen te vertellen over de duelwoede in de middeleeuwen. Nadat vrijwel de hele adel in Frankrijk uitgeroeid was door deze duels werd dit uiteindelijk verboden waarna zo'n 150 jaar later de sport schermen werd uitgevonden.

Er zijn drie wapens: floret, sabel en degen. De floret en degen zijn steekwapens en met de sabel kun je zowel houwen als steken. Persoonlijk vind ik het sabelschermen als sport het meest geschikt om op de school les te geven omdat dit vaak het meest aansluit bij het beeld wat kinderen van schermen hebben. Een bijkomend groot voordeel is dat jongens en meisjes met elkaar kunnen schermen, waarbij de meisjes hun 'mannetje' staan omdat het niet alleen aankomt op fysieke kwaliteiten zoals kracht en snelheid. Bij het schermen spelen andere zaken vaak een rol zoals het juiste moment, de afstand, het juiste tempo en je tegenstander misleiden met bijvoorbeeld schijn-aanvallen.

Een probleem is vaak het materiaal. Je hebt het volgende nodig:

- schermvest
- sabel

- masker
- ondervest
- handschoen.

Dit is een investering van per set € 170,- incl. BTW per set (te bestellen via events@xs4all.nl). Vaak is er overigens een schermvereniging in de buurt waar je dit materiaal kunt huren of lenen. Kijk voor de schermvereniging bij jou in de buurt maar eens op www.knas.nl

Les 1 Sabel

Begin altijd met een kort verhaal over de geschiedenis van het schermen. Sommige collega's vergelijken schermen met tikkertje spelen. Persoonlijk vind ik dat dit onrecht doet aan deze sport. Ik vergelijk het met het duel uit vroegere tijden. Je wordt uitgedaagd en je gaat een gevecht aan op leven en dood. Dit maakt het allemaal wat spannender.

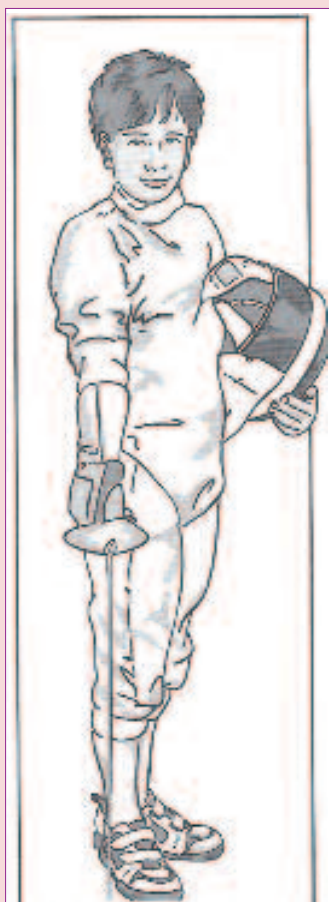
Het wapen

De sabel is een wapen waar in vroegere tijden met name door de cavalerie mee gevochten werd. Je mag er in tegenstelling tot de andere wapens mee houwen (slaan) en steken. De steek op sabel laat ik er in mijn lessen bewust uit. Dit heeft te maken met de veiligheid. Als de kling afbreekt tijdens de steek dan is het mogelijk dat men elkaar verwondt. De kans hierop is weliswaar zeer klein maar veiligheid is zoals bij alle sporten het belangrijkste.

De sabel bestaat uit een kling, een kom en een greep. Met de kling kun je treffers

maken en aanvallen weren. De kom beschermt je hand en onderarm. Aan de greep houdt je het wapen vast. De beginhouding noemen wij de uitgangshouding.

Tekening 3

Oefening 1: uitgangshouding en de stelling (ongewapend)

Alle leerlingen staan in een frontrij. De linkshandige leerlingen staan op de linkerzijde. Voorbeeld van de leraar voor de rechtshandige schermers. Ga met de rug naar de leerlingen staan in de zogenaamde uitgangshouding. Bij rechtshandigen wijst de achterste voet naar links, de voorste voet naar voren. De hakken staan tegen elkaar. Buig beide benen en zet de achterste voet ongeveer twee voetlengtes naar achteren. Je staat nu in de stelling (tek. 3).

Oefening 2: passen voorwaarts (ongewapend)

We gaan de passen voorwaarts oefenen. Zet vanuit de stelling de voorste voet naar voren. Landt daarbij op de hiel en wikkel de voet naar voren af. Daarna de achterste voet erbij zetten. Je staat nu weer in de stelling (tek. 4).

Tekening 4

Oefening 3: passen achterwaarts (ongewapend)

De passen achterwaarts oefenen. Sta in de stelling. Til je achterste voet iets op en stap naar achteren. Zet je voorste voet bij. Je staat weer in de stelling. (tek. 5).

Tekening 5

Oefening 4: uitval (ongewapend)

De uitval. De leerling doet alsof hij een wapen in de hand heeft. Vanuit de stel-

Tekening 6 en 7

ling strekt hij/zij de schermarm (de andere hand hangt ontspannen naar beneden) en schopt zijn voorste voet vlak over de grond naar voren. Zet de voorste voet en knie recht naar voren. (tek. 6 en 7).

Tekening 8

Oefening 5: de sprong achterwaarts

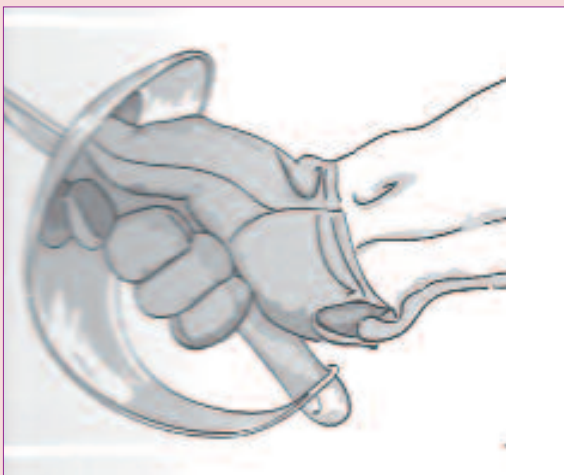
Vanuit de stelling naar achteren springen terwijl je zo laag mogelijk over de grond gaat.

Oefening 6: spiegelbeeldig oefenen

De leerlingen gaan met tweetallen tegenover elkaar staan. Leerling A maakt willekeurig passen voor-, achterwaarts, uitval en sprong achterwaarts. De tegenstander reageert door alles spiegelbeeldig te doen. (Bij een uitval sprongachterwaarts en bij een sprongachterwaarts een uitval enzovoorts).

Oefening 7: reactie oefeningen op 'de meester zegt'

Alle leerlingen in een frontrij. Als de leraar zegt 'de meester zegt pas voorwaarts' dan moeten de leerlingen een pas voorwaarts maken. Als de leraar zegt 'pas voorwaarts' (dus zonder de woorden 'de meester zegt') dan moeten zij stokstijf blijven staan. Als je twee of drie fouten gemaakt hebt dan ben je af en zit je in de jury. Probeer door snel opvolgende commando's en lichaamstaal de leerlingen af te krijgen.

Tekening 9

Oefening 8: oefenen met wapen

De leerlingen krijgen een schermvest, een handschoen en een masker. Daarna krijgen ze een uitleg over de sabel.

Veiligheid: Zorg voor voldoende tussenruimte met de schermers naast je. Let ook op de punt van de sabel. Deze moet altijd naar de grond wijzen indien men niet schermt! Het wapen wordt vastgehouden met de vingers.

De punt van de sabel wijst recht omhoog of enigszins schuin naar voren. De houw (slag) wordt gegeven door de vingers van de hand samen te trekken. De houw wordt dus niet zoals vroeger gemaakt uit de elleboog. Het simpel aanraken van het trefvlak is voldoende om een treffer te maken. Nu ga je dicht tegenover elkaar staan in de zogenaamde verkorte afstand, en geeft een houw op het masker (houw kop.) Dit doet men om de beurt. Let op eerst de arm strekken en dan de vingers samenknijpen. Daarna dezelfde oefening met een pas voorwaarts en een uitval. De actie begint steeds door de arm te strekken.

Oefening 9: wering houw kop

Bij alle oefeningen wordt uitgegaan van twee rechtshandige schermers en waar schermers staat bedoel ik uiteraard ook schermsters. De wering op de houw kop. Zie tekening 10. Na de wering van de uitval naar de kop volgt er een na-aanval (de riposte). De hand blijft op dezelfde plaats staan maar de aangevalene brengt nu zijn kling over die van de tegenstander en trekt zijn vingers weer samen en treft het hoofd van de tegenstander (de hand blijft op dezelfde

plaats staan tijdens de beweging over de kling heen).

Oefening 10: wedstrijdje

Nu is het tijd voor een wedstrijdje schermen. Je schermt recht naar voren of naar achteren en je speelveld (loper) is veertien meter lang en anderhalve meter breed. Let er vooral op dat de houwen vanuit de vingers gebeuren.

Tekening 10

Tekening 11

Oefening 11: de uitval met houw naar de buik

Vanuit de handhouding 3 strek je de arm terwijl de hand naar buiten draait (supinatie)

Op het moment dat de kling vlak bij de buik van de tegenstander is dan knijp je de vingers aan (doigté). Zie tekening 11.

Tekening 12

Oefening 12: de wering 4 en de riposte

Weer de houw naar de buik door met de hand naar links te gaan. Zie tekening 12. Als je geweerd hebt dan moet je altijd meteen de na-aanval (riposte) maken.

Oefening 13: wedstrijdje

Nu is het weer tijd voor een wedstrijdje. Voor de partij wordt de schermgroet gebracht. Na de partij wordt weer gegroet en men geeft elkaar de ongewapende hand.

Tot slot: De sabel is een wat wij noemen een conventiewapen. Er zijn wat regels afgesproken. Een heel belangrijke regel is dat de schermer die als eerste zijn arm strekt en het geldig trefvlak van de tegenstander bedreigt, het recht van de aanval krijgt. De tegenstander mag dan niet even snel mee slaan (houwen) maar moet eerst weren. Als beide schermers gelijktijdig aanvallen en treffen dan worden de treffers geannuleerd!

Over de auteur:

Ad van der Weg houdt zich al ruim 30 jaar bezig met de schermsport met ervaringen als:

- schermleraar C
- Bondscoach/Oefenmeester
- lid van de Nationale Militaire Schermploeg en Moderne vijfkamp
- trainer en bondscoach schermen van het nationale moderne vijfkampteam
- docent schermen aan de Universiteit van Wageningen.

Op dit moment heeft hij een eigen schermschool in Almere en geeft scherm-clinics aan bedrijven en scholen.

Alle gebruikte tekeningen zijn gemaakt door www.j-art.nl

Correspondentie: advdweg@xs4all.nl

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Groepsreizen voor scholen en bedrijven

Maatwerk in wintersport

www.grevink.nl

klik op "aktie" voor de nieuwste aanbiedingen,
Verstuur uw offerteaanvraag via de homepage

Voor een offerte of brochure bel:

Tel: 0341-460180

Fax: 0341-431888

Email info@grevink.nl

Haal 2.11m lange ex-international "Ome Henk" Pieterse in huis en beleef de gaafste thema-clinics ooit, op muziek!

Ga voor meer informatie even naar zijn website

www.henkpieterse.com.

Vrijwel geen aanpassingen in het lesrooster nodig!

Hogeschool van Amsterdam

Laat je inspireren voor een leven lang leren!

NIEUW cursusaanbod NAJAAR 2009

Bestel de gratis brochure via
020-5953446.

Kijk op onze website voor inspiratie!

Expertisecentrum Sport & Gezondheid
Deskundigheid in beweging

www.hva.nl/esg

ADVERTENTIE

OUTDOOR > *Hartje Ardennen* < OVERNACHTEN

BRANDSPORT

Mierchamps 15 • 6989 La ROCHE-EN-ARDENNE • 2 084/41 10 84
www.brandsport.be • info@brandsport.be

Sportkennismakingslessen Frisbeesport

In de serie sportkennismakingsmappen die diverse sportbonden ontwikkelen in samenwerking met SLO is onlangs de mooi vormgegeven map 'Kennismaken met Ultimate Frisbee' verschenen. De lessen in de map kunnen worden gebruikt in het basisonderwijs, zowel in als na schooltijd, bijvoorbeeld in het kader van sportoriëntatie en in de naschoolse opvang. Door: Chris Mooij, Hans Krens, Ted Beute, Jan Luijks

Frisbee voor het basisonderwijs

De frisbeesport is een aantrekkelijk spel voor het basisonderwijs. Het is een teamspel en biedt weer eens iets anders dan een balspel. Kinderen kennen de frisbee meestal wel, maar weten vaak nog niet wat je er allemaal mee kunt doen. Zelfs teamspelen! De frisbeesport doet in het spel Ultimate een beroep op het zelf regelen. Het spel wordt gespeeld zonder scheidsrechter. De kinderen leren daarmee zelf probleempjes oplossen, goed samenwerken en het doet een appél op de sportiviteit. En daarmee kunnen we niet vroeg genoeg beginnen. De frisbeesport biedt bovendien allerlei spelvormen die kinderen, bijvoorbeeld in pauzes, tussen de middag of tijdens de naschoolse opvang, zelf kunnen gaan doen.

Inhoud van de lesmap

De opbouw is gelijk aan de lesmappen van de andere sportbonden, zodat er voor het onderwijs een herkenbare en overzichtelijke aanpak wordt gepresenteerd. Er zijn drie lessen die gegeven kunnen worden in de les bewegingsonderwijs, drie lessen voor na schooltijd, bijvoorbeeld in de naschoolse opvang, en drie lessen voor kinderen die voor het eerst bij de frisbeeclub komen.

Door middel van verschillende gooi- en spelvormen maakt de jeugd via onder andere Koningsfrisbee en King Frisbee (zie leskaart bij dit artikel) een logische overgang naar het Ultimate frisbee. De lessen in fase 1 en fase 2 kunnen op elke school worden gegeven door de vakle-

raar. Maar de Nederlandse Frisbee Bond biedt ook frisbeeclinics aan.

De lessen kunnen worden gegeven in een standaardgymzaal. Maar ook buiten op een veld of speelplaats. Mits er niet te veel wind staat. Op de voorkant van de geplastificeerde leskaarten staan de oefen- en spelvormen beschreven. Op de achterkant staan didactische tips voor de lesgever: organisatorisch (loopt 't?), leerhulp (lukt 't?) en op de beleving van de leerlingen gericht (leeft 't?).

De ervaring heeft inmiddels geleerd dat de leskaarten leuke en uitdagende lesinhouden bevatten en voldoende differentiatiemogelijkheden om alle kinderen enthousiast en succesvol mee te laten doen. Er zijn uitbouwkaarten gemaakt met diverse leuke frisbeetrucs voor verschillende manieren van gooien en vangen, die de leerlingen zelf kunnen uitproberen. Er is ook een uitbouwkaart over frisbeevolleybal. Er is ook een dvd bij de leskaartenmap verkrijgbaar, waarop spel, oefeningen en de frisbeetrucs te zien zijn die op de leskaarten worden beschreven.

Ultimate Frisbee is zeker ook geschikt voor bepaalde vormen van speciaal onderwijs. Een van de ontwikkelaars van deze lessen is vakleraar in het speciaal onderwijs. Zijn mening: "Vooral vanuit pedagogisch perspectief biedt het veel mogelijkheden. De lessenserie is onder andere uitgetoetst met groepen uit cluster 2, dat wil zeggen leerlingen met een auditieve en/of communi-

catieve beperking. De didactische aanwijzingen en differentiatiemogelijkheden op de achterkant van de kaart bevatten veel tips, die bruikbaar zijn in het speciaal onderwijs."

Meer informatie over de lesmap en clinics

Bestellen van de lesmap

www.frisbeewinkel.nl, doorklikken naar: 'op school'.

Via deze site zijn ook frisbees van goede kwaliteit te bestellen.

Frisbeeclinics

De Nederlandse Frisbeebond biedt ook frisbeeclinics aan. Bondscoach Hans Krens geeft deze clinics. Meer informatie over deze clinics: www.frisbeeclinics.nl

Meer informatie over alle sportkennismakingsmappen

Er zijn voor elf sporten sportkennismakingsmappen beschikbaar voor het basisonderwijs: basketbal, korfbal, handbal, judo, badminton, volleybal, wielersport, sportklimmen, honk- en softbal, hockey en nu dus ook voor frisbeesport. Iedere sportbond beheert zelf de verspreiding. Voor meer informatie over de besteladressen zie de site van SLO: www.slo.nl, doorklikken naar: PO (primair onderwijs), bewegingsonderwijs, lesmappen.

Of: mail c.mooij@slo.nl

Correspondentie: c.mooij@slo.nl

Tips voor de lesgever:

Loopt het?

- Snappen de leerlingen niet wat ze moeten doen?
- De leerlingen lopen niet langs de zijkant terug.

- Er is een oneven aantal leerlingen.

Lukt het bijna?

- Lukken de verre worpen vaak niet?

- Lukt het vangen vaak niet?

Lukt het goed?

- Wordt de frisbee steeds weer gevangen?
- Vangt steeds dezelfde leerling van een tweetal?

Leeft het?

- Verslapt de aandacht?

Later

- Suggesties voor latere lessen, variaties.

Tips

- Laat het plaatje in de map zien.
- Vertel het nog eens. Doe het nog eens voor.
- Zet enkele pylonnen neer die de loopplekken aangeven.
- Er ontstaan steeds andere tweetallen.

Tips

- Ga zelf iets dichterbij het vangveld staan.
- Gooi meer floaters = zwevende frisbees.
- Oefen zelf eerst!
- Blijf zo lang mogelijk kijken en grijp naar de frisbee.
- Laat zien dat de frisbee altijd afdrijft naar de lage kant.
- Laat zien wat de invloed van de wind kan zijn.

Tips

- Ga zelf iets verder weg staan.
- Gooi eens met een curve.
- Ga over op een aanvaller en een verdediger.
- Zorg dat de tweetallen steeds doordraaien.
- Laat ze van kant wisselen.
- Laat die leerling eens aangooien.

Tips

- Tel alle punten op per leerling!
- Ga over op een aanvaller en een verdediger; de verdediger hoeft alleen maar te zorgen dat de aanvaller niet vangt.
- Laat een goede leerling aangooien.
- Laat de leerlingen als ze teruglopen met kleine worpjes naar elkaar gooien (alleen buiten!).

Tips

- Ga over op 1 tegen 1. Allebei mogen ze vangen, maar de vanger krijgt 2 punten, de ander niets!
- De leerlingen mogen zelf kiezen of ze samenspelen (beide 1 punt) of tegen elkaar spelen (vanger 2 punten).
- Laat de leerlingen om en om zelf aangooien.
- Laat de leerlingen als ze teruglopen met kleine worpjes naar elkaar gooien (alleen buiten!).

Leskaart 2.4 King Frisbee 4 tegen 4

Organisatie:

- Verdeel 16 leerlingen over 4 groepjes van 4 leerlingen.
- Per groepje 3 spelers en 1 king.

Arrangement:

- 2 veldjes van 12m. x 11m., de veldjes zijn begrensd met een lijn of door de muur.
- De achterste 2m. heet het paleis, aangegeven met een lijn of schilderstape, het terrein van de king.
- 4 rode, 4 gele, 4 groene en 4 blauwe lintjes voor de groepjes.
- 2 frisbees, per veldje 1 frisbee.

Opdracht:

- Probeer samenspelend met je groepje de frisbee in de handen van je king te gooien.
- Probeer de frisbee te onderscheppen.

Startregel:

- Eén van de groepjes begint met de frisbee recht voor het paleis van het andere groepje.

Speelregels:

- Je mag niet lopen met de frisbee in je hand.
- Je mag de frisbee niet uit elkaars handen slaan of trekken en je mag elkaar niet aanraken.
- Er mag slechts 1 verdediger voor de schijf-bezitter staan.
- De king staat in zijn paleis en niemand anders mag daar komen.

Turn-overregel:

- Als je een frisbee gooit en die wordt **niet** gevangen door een leerling van je eigen groepje is de frisbee **altijd** voor het andere groepje.

Wisselregels:

- Na ieder punt wordt de king gewisseld.
- Een groepje dat 3 punten heeft gescoord wint. De groepjes wisselen dan door.

Leskaart 2.3 Appelboor met tweetallen

Organisatie:

- Verdeel 16 leerlingen over 3 groepjes van 5 leerlingen. Neem 2 groepjes voor het spel de appelboor.
- Maak van die 10 leerlingen tweetallen die je naast elkaar opstelt.
- De leerkracht gooit de frisbee.

Arrangement:

- 1 veldje op de helft van de zaal waar gevangen wordt.
- 1 pylon als startpunt.
- 1 pylon waar de leerlingen omheen moeten rennen.
- 5 frisbees.

Opdracht:

- Ren zij aan zij in de richting van de pylon en dan om de pylon heen.
- Als je "Up" hoort, zoek je de frisbee in de lucht en probeer je die te vangen.

Opdracht leerkracht:

- Bedenk vanaf welke kant je het beste kunt aangooien! (een rechtshandige backhand vanaf links, een linkshandige backhand vanaf rechts).
- Gooi worpen met veel spin die lang in de lucht blijven hangen.

Startregel:

- Een tweetal start met rennen als de leerkracht roept: "Start!"

Speelregels:

- Je mag elkaar niet hinderen, duwen of vastpakken.
- Loop buitenom terug en lever de frisbee in bij de leerkracht.

Telregel:

- Elke gevangen frisbee is 2 punten waard, 1 punt voor elke leerling van het tweetal.

Wisselregel:

- Wissel bij de tweetallen steeds van medespeler.

Volleybal: het samenspelen opzetten (2)

Bovenhands spelen met set-upper 'met vang' en 'zonder vang'

In de onderbouw nemen we vaak genoeg met 'pingpong' volleybal. Maar met wat aanpassingen van het arrangement en de regels kun je leerlingen helpen het samenspelen ook mogelijk te maken in de onderbouw. In een artikelenserie willen we hier aandacht aan geven. Door: Maarten Massink

In het vorige artikel hebben we uiteengezet dat het *leren samenspelen* in deze leerlijn volleybal voor de onderbouw voortgezet onderwijs centraal staat. Het elkaar nauwkeurig aanspelen krijgt hier de aandacht. Hierdoor wordt het gericht plaatsen op het veld van de tegenstander mogelijk als scoringsactie. We hebben de vorige keer drie lessen in klas 1 beschreven. Deze lessen maken deel uit van de volgende leerlijn:

Klas 1

Bovenhandse techniek in spelvormen één tegen één en daarna twee tegen twee met samenspelen. Tevens wordt begonnen met onderhands serveren.

Klas 2

Bovenhandse techniek en onderhandse service in spelvormen twee tegen twee en drie tegen drie. Doel is het 'komen tot samenspelen met spelverdeler en gericht plaatsen'.

Klas 3

Bovenhandse techniek en service in spelvormen drie tegen drie en vier tegen vier. Aanbieden van het gericht plaatsen met bovenhandse slag en

bovenhandse service. Daarna aandacht voor de onderarmtechniek.

Hoewel we wel een volgorde aangeven verdeeld over klas 1, 2 en 3 kunnen de lessen ook een klas eerder of later begonnen worden afhankelijk van het programma. De volgorde is wel belangrijk. In dit tweede artikel beschrijven we de lessen in klas twee waarbij we proberen te komen tot samenspelen met de spelverdeler in spelvormen twee tegen twee en drie tegen drie.

Tekening 1: twee tegen twee

Klas 4

Les 1

Volleybal twee tegen twee met twee maal vangen

Arrangement

We delen de zaal in met zes veldjes op één lengtenet over de hele lengte van de zaal. Er ontstaan zes smalle en diepe veldjes met speelhelften van drie bij vijf meter. Het net hangt hoog (tekening 1).

Tekening 2 volleybal

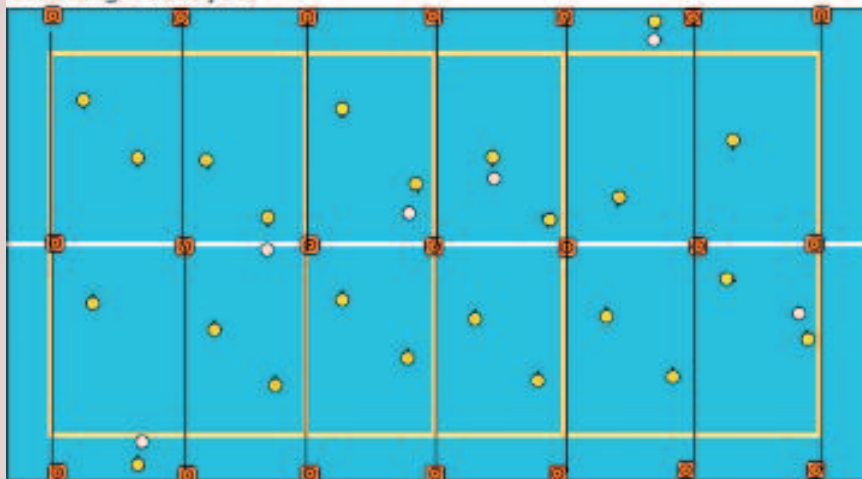

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Foto 1: Via de spelverdeler

Opdracht 1

Speel twee tegen twee. Begin het spel met onderhands serveren. Na iedere fout mag de andere partij weer beginnen met serveren. Speel met de volleybaltelling en met servicewissel als je de service veroverd. Daardoor speel je op de verschillende posities en wisselen taken in je eigen veld. Dit is afwisselend achterin het veld (serveren en gericht plaatsen) of voor in bij het net ('set-up' geven). Vangen mag nog steeds, maar boven ooghoogte.

Speelregel

Als de achterspeler de bal vangt speelt hij hem naar de spelverdeler (setter) die bij het net staat. Deze kan kiezen. De bal vangen, omdraaien en zelf over het net spelen, of vangen en een set-up geven aan de achterspeler die oploopt naar het net en de bal over het net speelt. Er mogen twee vangballen gemaakt worden: de bal die over het net komt, en de bal naar de spelverdeler. Maar als de spelverdeler een set-up geeft naar de opkomende achterspeler dan moet deze de bal direct over het net plaatsen.

Opdracht 2

Net als opdracht 1 maar nu moet de spelverdeler de bal naar zijn partner spelen. De spelverdeler mag de bal niet zelf over het net spelen. Wordt de bal gevangen door de achterspeler dan speelt deze eerst naar de spelverdeler, die de bal mag vangen en dan een set-

up geven aan deze achterspeler die inloopt en bal direct (zonder vang) over het net moet spelen. Dit is een aanval met drie keer spelen. Als de eerste bal over het net gevangen wordt (boven ooghoogte!) door de spelverdeler die vlak bij het net staat, moet deze meteen een set-up geven naar de inlopende achterspeler. Dit is een aanval met twee keer spelen. Bij ieder servicewissel wordt er van positie en functie gewisseld.

Aanwijzing

Het is belangrijk dat de spelverdeler de bal met een ruime boog aangeeft en dat de achterspeler op tijd inloopt voor de aanval en zodat hij vlak bij het net de bal over het net kan spelen en ook achterin kan plaatsen. Op moment van spelen moet je niet meer inlopen maar stilstaan en tijd hebben om te kijken en te spelen.

Les 2

Volleybal twee tegen twee met eenmaal vangen

Arrangement

Als in les 1: zes smalle en diepe veldjes.

Opdracht 1

We oefenen met twee tegen twee het direct aanspelen van de spelverdeler. Serveer van dichtbij de bal over het net. De ontvangende (achter)speler probeert de bal direct met een boog naar de spelverdeler bij het net te spelen die

de bal vangt. Probeer dichtbij en makkelijk te serveren zodat direct spelen naar de spelverdeler mogelijk wordt. De spelverdeler neemt de gevangen bal naar de achterpositie en gaat (dichtbij) serveren (onderhands). Nu probeert de achterste speler van het andere tweetal de bal direct te spelen op de spelverdeler. Probeer als viertal zo samen te werken dat de spelverdelers veel vangballen maken. Het is geen wedstrijd twee tegen twee maar een samenwerkingsopdracht in het aanspelen van de spelverdeler.

Aanwijzing

Als het aanspelen goed gaat en er veel vangballen worden gemaakt dan ga je verder weg serveren (afstand vergroten). Het aanspelen van de spelverdeler moet een succes blijven/worden. Je kan de serviceafstand aanpassen aan de persoon die de service moet verwerken.

Opdracht 2

We spelen weer twee tegen twee op een smal en diep veld, net als in les 1 alleen nu mag je de bal aan jouw kant maar één keer vangen als team (tweetal). Dat kan de bal zijn die over het net komt. Dan moet de bal daarna echter naar de spelverdeler en weer terug naar de aanvaller zonder te vangen. Beter is het om te proberen de bal over het net direct naar de spelverdeler te spelen die de bal dan nog mag vangen (zoals in opdracht 1). De spelverdeler kan dan rustig de tijd nemen voor een goede set-up op de aanvaller die de bal daarna direct over het net speelt.

Speelregel

Als er aan één kant van het net twee keer gevangen wordt door een team is het fout en gaat de service naar de andere kant (en een punt).

Opdracht 3

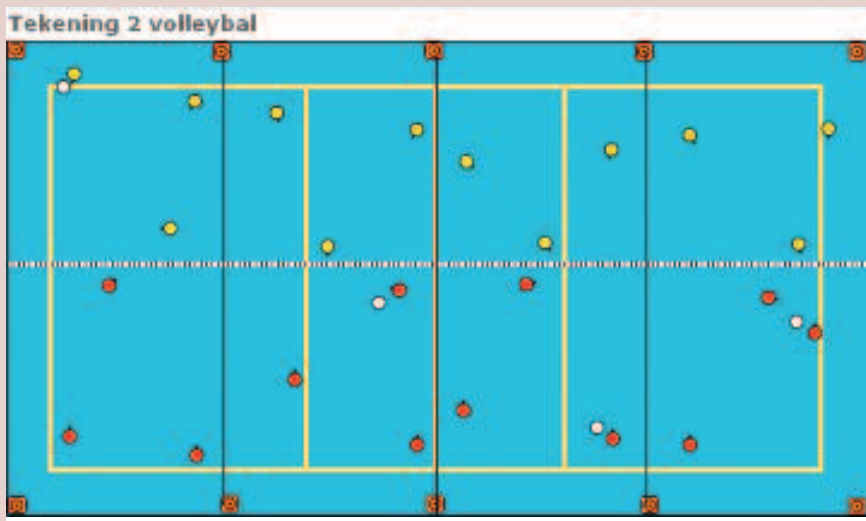
We spelen het wedstrijdje uit opdracht 2 in een toernooivorm met 'move up move down'. Als blijkt dat deze speelvorm te moeilijk is voor sommige tweetallen dan wordt afgesproken dat op de eerste veldjes vanaf 'kingscourt' de bal één keer gevangen mag worden en op veldje vier tot en met zes twee keer. Naarmate je meer succes hebt mag je dus minder vangen.

Les 3

Volleybal drie tegen drie met twee of eenmaal vangen

Arrangement

We delen de zaal in met vier veldjes op één lengtenet over de hele lengte van de zaal. Er ontstaan vier veldjes met speelhelften van vijf bij vijf meter. Het net hangt hoog (tekening 2).

Tekening 2: drie tegen drie

Opdracht 1

Speel drie tegen drie. Maak een opstelling in een driehoek: een speler bij het net als spelverdeler en twee spelers achterin om de bal op te vangen en aan te vallen. Speel eerst met tweemaal vangen aan een kant. Na de service vangt de speler achterin van de ontvangende partij de bal (nog steeds boven ooghoogte) en speelt de bal naar de spelverdeler bij het net. Deze vangt de bal en heeft twee keuzes in het aanspelen van de aanvallers. Geef duidelijk aan naar wie je de bal gaat spelen. Voor de aanvallers geldt: zorg dat je allebei klaar bent om de bal over het net te spelen.

Speelregel

Ook hier geldt dat de spelverdeler de bal niet over het net mag spelen maar dat de aanvaller over het net speelt. Als de spelverdeler zelf de eerste bal over het net vangt geeft hij meteen een set-up naar één van aanvallers (aanval in tweeën). Vangt de achterspeler/aanvaller de service van de tegenpartij dan volgt een aanval in drieën via de spelverdeler.

Aanwijzing

Varieer als spelverdeler de aanval over links en rechts. Hij kan terug via de speler van wie je de bal kreeg of via de andere speler. Beiden moeten voorbereid zijn.

Opdracht 2

Speel drie tegen drie, maar nu mag je met je team maar één keer vangen als de bal op jouw speelhelft komt.

Aanwijzing

Probeer de bal naar de spelverdeler direct te spelen zodat deze de vang kan maken en kan kiezen welk aanvaller hij aanspeelt. Gaat het spelen met één vang te moeilijk dan kun je differentiëren door terug te grijpen naar tweemaal vangen. Het toernooisysteem 'move up move down' kan ook hier het spelen motiveren met tegenstanders van gelijke sterkte. Differentiëren kan hier eenvoudig door de twee veldjes aan 'kingscourt'-zijde eenmaal te laten vangen en de andere veldjes tweemaal.

Wordt vervolgd.

Correspondentie: m.massink1@chello.nl

Foto 2: Direct over het net plaatsen

Handbal (1)

Handbal is in Europa een populaire sport. Het is de door mannen meest beoefende zaal-sport en de meest beoefende sport door vrouwen (in georganiseerd verband). In Nederland wordt handbal door zo'n 60.000 mensen gespeeld. 70 Procent hiervan is vrouw. Om de jeugd enthousiast te maken voor handbal is het essentieel dat ze al op jonge leeftijd in aanraking komen met de sport. Onderwijs is daarvoor de meest geschikte ingang. Door: Sebastiaan Platvoet en Wim Platvoet

Tijdens lessen Sport en Bewegings-onderwijs wordt handbal niet overal structureel aangeboden. De auteurs vermoeden dat dit te maken heeft met de onbekendheid van docenten met het spel en problemen met accommodatie. In een reeks van drie artikelen willen we u overtuigen van de mogelijkheden en handvatten geven voor het aanbieden van handbal aan leerlingen in de leeftijd van acht tot zestien jaar.

- 4 iedereen verdedigt en iedereen valt aan
- 5 veel scoringsmogelijkheden betekent veel succesbeleving, dus de intrinsieke motivatie is hoog
- 6 eenvoudige en eenduidige spelregels.

Uitgangspunt van de auteurs is dat in elke les handbal aandacht wordt besteed aan alle punten. Leerlingen

leren op deze wijze de basisvaardigheden snel goed te beheersen en alles wat wordt gedaan in de context van het spel. Betekenisvol bewegen en oefenen is essentieel om het nut en de meerwaarde van oefeningen duidelijk te maken voor leerlingen. Dit verhoogt de betrokkenheid en 'commitment' bij het spel. Dit heeft als gevolg dat leerlingen meer inzet tonen, harder willen werken en uiteindelijk betere resultaten laten zien.

Geschied

Handbal is uitermate geschikt om op school aan te bieden aan kinderen in de leeftijd van acht tot zestien jaar. De volgende redenen liggen hieraan ten grondslag:

- 1 de basisvaardigheden in handbal zijn relatief simpel (gooien, vangen, schieten, sprongworp)
- 2 de afhankelijkheid van je team-genoten is groot (leren samenwerken, alleen ben je nooit succesvol)
- 3 de hoge snelheid in het spel maakt het spel dynamisch en intensief (er wordt veel bewogen)

FOTO: ANITA RIEMERSMA

En dit leidt hopelijk tot enthousiasme voor het spel en de (door de vakwereld) zo gewenste stap naar de sportvereniging.

Opbouw van de lessen

In een serie van vier lessen willen wij u graag duidelijk maken hoe handbal op school kan worden aangeboden. De auteurs gaan er vanuit dat leerlingen op school bekend zijn gemaakt met varianten op het handbal. Voorbeelden hiervan zijn tchouckbal, tienbal, mattenbal, kophandbal en hakobal. Al deze vormen zijn 'spelvormen'. Bij deze spelvormen wordt het 'samen spelen, samen met meerdere personen een balspel uit kunnen voeren' voorbereid. Door het spelen van deze spelen ontwikkelen leerlingen hun basisvaardigheden gooien, vangen,

strekworp, sprongschot, bewegen met en zonder bal. Tevens leren ze samenwerken omdat meestal de regel 'lopen met bal is niet toegestaan' wordt gehanteerd. Alhoewel we tijdens het spelen van handbal afraden om deze regel te hanteren (oftewel tippen wel toestaan) adviseren we om zeker in de eerste lessen geen aandacht te geven aan tippen. Door de bal rond te spelen met van elke speler een continue dreiging richting doel creëer je als aanvallend team ruimte en mogelijkheden om te scoren. Dit dient als uitgangspunt genomen te worden bij het inrichten van de lessen handbal!

Handbal dient te worden aangeboden zoals het in de samenleving voorkomt, namelijk als een wedstrijd sport. Bij een

wedstrijd gaat het om 'de competitie aangaan met anderen, willen winnen, beter zijn dan anderen'. Deze motieven passen erg bij kinderen (zeker jongens) in de leeftijd van twaalf tot zestien jaar). Het aanbieden van een sport in wedstrijdvorm impliceert niet dat je succesvol bent als je 'beter bent dan je tegenstander'. Succesvol ben je als je binnen je eigen mogelijkheden optimaal hebt gepresteerd. Je taken dien je zo goed mogelijk uit te voeren (taakgeoriënteerd klimaat). Lukt dit dan mag je tevreden zijn, ongeacht of je hebt gewonnen of verloren.

Wij kiezen hier om handbal in vier lessen aan te bieden. Aan het eind van de vier lessen zijn de leerlingen in staat om zes tegen zes te spelen (inclusief keeper). We kiezen er bewust voor om bij handbal op school niet zeven tegen zeven te spelen. Door een speler weg te laten creëer je meer ruimte op het veld waardoor meer scoringskansen ontstaan. Ook zul je merken dat bij zes tegen zes sommige leerlingen het nog erg moeilijk vinden om te scoren. Daarnaast los je met het weglaten van één speler een lastige positie op, de cirkelloper. Met zes tegen zes heb je één keeper, twee hoekspelers (LH, de linkerhoekspeler en RH, de rechterhoekspeler) en drie opbouwspelers (LO, de linkeropbouwspeler en MO, de middenopbouw en RO, de rechteropbouw).

Motorische doelen

Les 1:

- leerlingen bekend maken met principes handbal
- verbeteren van basisvaardigheden (strekworp, vangen, sprongschot)
- leren reageren (bewegen) op acties van medespeler
- leren spelen van handbal vijf tegen vier (vier veldspelers).

Les 2:

- leren uitspelen van overtalsituaties (met accent op bewegen zonder bal)
- verbeteren van schieten op doel vanuit verschillende posities in combinatie met schotdreiging
- verbeteren van het spelen van vijf tegen vijf (vier veldspelers).

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Foto 1: basisvaardigheid sprongworp

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Foto 2: dynamisch en intensief

Les 3:

- leren toepassen van positiewisselingen (inlopen van hoekspelers)
- aanleren van passeerbewegingen één tegen één
- leren van verdedigen één tegen één
- verbeteren van het spelen van zes tegen zes (vijf veldspelers).

Les 4:

- leren geven van rugdekking (zone verdediging)
- verbeteren van positiespel aanval met accent op leren creëren van overtalsituaties
- spelen van eindspel zes tegen zes (vijf veldspelers).

Materiaal

Om de overgang van spel naar wedstrijd duidelijk te maken en leerlingen kennis te laten maken met handbal als wedstrijdsport start je de eerste les direct met het spelen van een wedstrijd. Het voordeel hiervan is dat jij als docent een beeld krijgt van het niveau. De leerlingen leren direct de bedoeling van het spel en ervaren welke vaardigheden

nodig zijn bij handbal. Wij adviseren om in eerste instantie te spelen op kleine veldjes (1/2 gymzaal) en met kleine teams (drie tegen drie of vier tegen vier met een keeper).

Een handbalsirkel kan prima gemaakt worden met krijt, tape of soft doppen. Hanteer voor de cirkel een afstand van drie en een halve meter of vier meter tot het doel.

Indien geen handbaldoel aanwezig is of als op een klein veld wordt gespeeld kan goed gebruik worden gemaakt van een dikke mat. Met touwen, tape of krijt kan prima, afhankelijk van de grootte van het speelveld en cirkel, een doel worden gemaakt. Ook kan gebruik worden gemaakt van een klein turnmatje. Als de cirkel kleiner is dan vier meter hanteer dan altijd de regel dat er alleen gescoord kan worden met een stuitbal. Dit ter bescherming van de keeper.

Ten slotte, bij handbal is het van belang dat een speler kan knijpen in een bal. Kies daarom tijdens het spelen altijd voor damesballen in plaats van heren-

ballen. Door het knijpen heb je als speler veel meer mogelijkheden en controle over de bal.

De lessen één tot en met vier zullen in twee volgende artikelen worden uitgewerkt.

Correspondentie:

*Sebastiaan.Platvoet@han.nl, of
w.platvoet@home.nl*

Nevenwerkzaamheden

De afdeling rechtspositie biedt hulp en bijstand bij allerlei vragen en problemen die voortvloeien uit de werksituatie van leden van de KVLO. In deze column dit maal: de plicht tot melden van nevenwerkzaamheden.

Door: mr. Sandra Roelofsen

Veel LO-collega's hebben naast hun baan in het onderwijs (betaalde) nevenwerkzaamheden: twee banen bij verschillende schoolbesturen (dat valt wederzijds ook onder nevenwerkzaamheden!), naast een parttime of volledige baan trainingen verzorgen bij de hockey- of voetbalvereniging, begeleider bij gehandicapten sport, coördineren bewegen voor senioren enzovoort. Geen enkel probleem zou je denken, maar toch kan dit verkeerd uitpakken.

Alle onderwijs-CAO's hebben namelijk regels met betrekking tot nevenwerkzaamheden opgenomen.

In de CAO VO (artikel 18.3) staat bijvoorbeeld het volgende:

1. De werknemer stelt de werkgever in kennis van het aanvaarden van een dienstverband, dan wel van alle andere werkzaamheden waarvoor hij salaris, dan wel anderszins inkomen uit arbeid ontvangt.
2. De werknemer stelt de werkgever eveneens in kennis van elke wijziging in de aard en de omvang van de in lid 1 bedoelde werkzaamheden.
3. Als de in lid 1 bedoelde werkzaamheden naar het oordeel van de werkgever redelijkerwijs in strijd zijn met de belangen van de instelling, zijn zij niet toegestaan.
4. Nevenwerkzaamheden waarvoor de werknemer geen salaris dan wel anderszins inkomen uit arbeid ontvangt, worden door de werknemer niet langer verricht indien deze redelijkerwijs in strijd zijn met de belangen van de instelling.

Dat hier ook daadwerkelijk de hand aan wordt gehouden wordt duidelijk in het volgende geschil. Een docente is gedeeltelijk arbeidsongeschikt en is in gesprek met haar werkgever over haar reïntegratietraject. Terwijl de gesprekken hierover nog gaande

FOTO: ANITA REMERMA

zijn, aanvaardt zij een tijdelijke baan bij een ander bestuur zonder haar werkgever dit te melden.

De werkgever komt dit via via toch te weten en vraagt de docente expliciet of zij elders werkzaamheden vervult; de docente ontkent.

Nadat duidelijk wordt dat de docente wel degelijk elders een baan heeft aanvaard, verleent de werkgever haar strafontslag wegens het opzettelijk verstrekken van onjuiste informatie en het daarmee frustreren van het reïntegratieproces. De docente is het hiermee niet eens, omdat zij wel over een andere baan zou hebben gesproken en zij niet wist dat een tijdelijk dienstverband

ook als meldingsplichtige nevenwerkzaamheden zijn op te vatten. Allemaal miscommunicatie dus! Maar de werkgever zet het ontslag door en uiteindelijk komt het geschil onder de rechter.

De rechter vindt dat uit niets blijkt dat de docente tijdens de besprekingen of op een andere manier aan haar werkgever haar nieuwe betrekking heeft gemeld. Hierdoor heeft zij in strijd met de meldingsplicht van de CAO gehandeld. Dit kwalificeert de rechtbank als plichtsverzuim.

Omdat de CAO een verplichting op de werknemer legt, doet een beroep op miscommunicatie niet ter zake. Ook meent de rechtbank dat strafontslag, de zwaarste straf die de CAO kent, in dit geval gerechtvaardigd is aangezien de docente haar werkgever bij herhaling niet, dan wel onjuist heeft geïnformeerd. Het strafontslag was voorts mede gerechtvaardigd omdat het nog eens twee maanden duurde voordat de docente het -onjuiste- ontkennende antwoord gaf op de schriftelijke vraag of zij elders een betrekking had aanvaard. Dat mede van belang was dat deze docente gedeeltelijk arbeidsongeschikt was en in een reïntegratieproces verwikkeld was met de werkgever is duidelijk. Juist binnen een reïntegratietraject moet duidelijk zijn op welke wijze een werknemer belast kan en mag worden, mede in acht nemende de nevenwerkzaamheden van de werknemer.

Dus zorg ervoor dat uw werkgever op de hoogte is van uw nevenwerkzaamheden; komen deze in strijd met de belangen van de school, bijvoorbeeld als u (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt bent dan kunnen deze betaalde nevenwerkzaamheden in strijd zijn met het belang van uw school en voor vergaande problemen zorgen!

Hebt u vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: - en op maandag en dinsdag van 12.30-16.30 uur en op vrijdag van 9.30 -12.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

Actieplan leerkracht (3)

Funciemix en de docent LO

In eerdere artikelen heb ik aandacht geschonken aan de invoering van de funciemix. Daarbij ging het met name over de algemene invoering. In dit artikel zal ik nader ingaan op de gevolgen die dit heeft voor de docent LO en de LO-secties. En welke eisen er vanuit ons perspectief worden gesteld aan het invoeringsplan voor de funciemix op de scholen. Door: Jilles Veenstra

De sectie LO

Als een van de weinige secties op school bestaat de LO-sectie enkel en alleen uit 'eerstegraders'. Dat gaf in het verleden weinig problemen. Vroeger had men recht op een schaal 12-functie wanneer men meer dan 50% les gaf in de bovenbouw H/V. Inmiddels worden functies gewaardeerd op basis van Fuwa-VO en dit systeem kent dit soort grenzen niet. Daardoor is het mogelijk om docenten in alle lagen van de school te laten werken zonder financiële consequenties voor de school. Samen de bovenbouw draaien, LO2 opzetten en werkzaam zijn in de onderbouw is de praktijk van alledag.

Entreerecht LD-functie

Uiterlijk 2014 heeft iedere eerstegraads docent die structureel (anders dan vervanging) les geeft in de bovenbouw recht op een LD-functie. En daar begint dan de ellende voor secties LO. De huidige praktijk voortzetten waarbij velen lesgeven in de bovenbouw zal voor veel scholen te duur zijn. Er zal dus naar alle waarschijnlijkheid voor worden gekozen om de lessen bij een of enkele docenten neer te leggen. Dat betekent dat de overige docenten niet meer voor de bovenbouwen in aanmerking zullen komen!

De KVLO is in de afgelopen tijd regelmatig benaderd met de vraag of er ontsnappingsroutes zijn te vinden, die de bestaande praktijk niet aantasten. Naar de mening van de KVLO zijn die er niet. De schoolleiding heeft het recht om uren bij enkele docenten te clusteren en aan de andere kant is er het individuele recht van een docent

op een LD-functie wanneer men voldoet aan de criteria. Hierbij kunt u zich niet beroepen op het feit dat u nu al les geeft in de bovenbouw, er gelden vanaf nu eenmaal andere spelregels. Wel zijn we van mening dat de opsplitsing in onderbouw- en bovenbouwdocenten pas echt noodzakelijk is vanaf 2014 omdat dan een docent op basis van het entreerecht een functie kan opeisen.

Wie krijgt de functie?

De situatie vraagt om een zorgvuldig toedelingbeleid, op basis van objectieve criteria zal moeten worden bepaald wie de functies zullen krijgen. Daarbij kunnen de volgende onderwerpen meegenomen worden:

- opbrengsten uit functionerings- en beoordelingsgesprekken
- opbrengsten uit competentiegesprekken (competenties gekoppeld aan de nieuwe functies)
- leeftijd/diensttijd
- ervaring

Voor welke criteria gekozen wordt is aan de school om te bepalen (in overleg met de PMR).

Ook dienen er in het invoeringsplan keuzes gemaakt te worden over de wijze en het moment waarop de functies opengesteld worden. Aangezien de middelen gefaseerd naar de scholen komen, zullen de functies in de meeste gevallen ook gefaseerd worden toebedeeld.

Worden de functies aangeboden aan de 'uitverkorenen' of kan men naar de nieuwe functies solliciteren, ook dat zal in een invoeringsplan moeten worden vastgelegd.

FOTO: HANS DIJKHOFF

bovenbouw: straks elitair?

Rechten maar ook plichten

Wanneer men recht heeft op een LD-functie brengt dat ook plichten met zich mee. U zult bij het aanvaarden van een functie ook nadrukkelijk moeten kijken naar de inhoud van de LD-functie zoals die voor uw school is beschreven. Van belang is daarbij te beoordelen of u zichzelf in staat acht aan deze criteria te voldoen. Immers op basis van deze functie zult u straks worden beoordeeld in de gesprekkencyclus op uw school. Niet iedere goede LB-docent is ook op termijn in staat om te voldoen aan de eisen die aan een LD-docent worden gesteld! In de praktijk zal straks duidelijk moeten zijn dat de LD-docent ook daadwerkelijk zwaardere taken verricht. Op de inhoud van de functies ga ik een volgende keer in.

Tenslotte

Uiteraard kunt u als sectie onderwijskundige argumenten inbrengen en wijzen op de gewenste variatie voor wat betreft de lestaak van docenten in de gesprekken met de schoolleiding om toch te zorgen voor een bredere bemensing van de bovenbouwen. Daarbij is het van groot belang om als sectie van te voren goed alle argumenten op een rijtje te zetten!

Correspondentie:

jilles.veenstra@kvlo.nl

De KVLO in 2008

Verkort jaarverslag

Het verenigingsjaar 2008 kan in het algemeen worden gekenschetst als een jaar van veel interne discussie. Discussies binnen het hoofdbestuur, tussen bestuur en afdelingsbestuurders en tussen bestuur en staf. Naast meerdere actuele thema's, hadden deze discussies ook betrekking op bestuur, organisatie en management van de vereniging.

Financieel beleid Marianne van Bussel

Onderwijsbeleid

Met betrekking tot de vaststelling van beleid was een belangrijke gebeurtenis het instemmen met het beleidsplan 2008-2012. Het motto van het beleidsplan is 'Voor kwaliteit in bewegen, elke dag'. Met dit motto wil het hoofdbestuur aansluiten bij het beleid van het kabinet om te streven naar dagelijks bewegen en sport voor leerlingen in het PO, VO en mbo. Voor het VO wordt er vanuit gegaan dat de huidige omvang van uren bewegingsonderwijs kan worden gehandhaafd en verankerd. Uitbreiding is vooral mogelijk via de invoering van het eindexamenvak in het vmbo en in havo en vwo. En door het stimuleren van het speciale traject SDV en de invoering van sportklassen.

In het PO wordt de inzet om meer uren gegeven te laten worden door speciaal opgeleide vakleerkrachten. Uit het perio-

diek uitgevoerde onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs (PPON) uitgevoerd door het Cito blijkt dat in de afgelopen jaren het aantal basisscholen met een vakleerkracht is gestegen tot 60%. Naast een verdere invoering van door de vakleerkracht verzorgd onderwijs wordt een nieuw streven om te strijden voor de realisatie van een derde uur bewegingsonderwijs per week voor alle leerlingen. Uit meerdere onderzoeken blijkt steeds opnieuw dat bewegingsonderwijs belangrijk is voor deelname aan de buitenschoolse sport- en bewegingscultuur. Dit zowel op korte termijn als in het kader van een levenlang bewegen en sporten. Daarnaast komt er steeds meer evidentie over de bijdrage die goed bewegingsonderwijs kan leveren aan de algemene ontwikkeling van leerlingen en de ondersteuning van het leren in andere leergebieden.

In het mbo wordt de inzet om tenminste voor alle leerlingen in het eerste jaar bewegen en sport verplicht op te nemen in alle opleidingsprogramma's. Mede door facilitering via de KVLO is het gelukt om binnen de MBO Raad een beleidsmedewerker voor dit gebied aan te stellen.

Verenigingsbeleid

In de wintervergadering kon het project 'regionale positionering' worden afgerond. Na een intensieve evaluatieprocedure moet worden vastgesteld dat op het punt van de hoofddoelstelling, namelijk het meer strategisch en proactief opereren van de afdelingen in de regio's, dit onvoldoende is gerealiseerd. Wel is het functioneren van de afdelingen op meerdere fronten gestimuleerd. Op het punt van vernieuwing van de besturen, stimuleren studiedagen en nascholing en in de contacten met de opleidingen hebben de regiocoördinatoren positief bijgedragen. De aanbevelingen vanuit het project zullen worden meegenomen in de bredere context van een heroverweging met betrekking tot bestuur, organisatie en management van de vereniging. Door het hoofdbestuur zijn in het afgelopen jaar meerdere bestuursvergaderingen aan dit onderwerp gewijd.

Toenemende professionalisering van het bureau vraagt om een aanpassing en verdere professionalisering van het bestuur. Er is een gemengde werkgroep ingesteld die moet komen met voorstellen voor het bestuur.

Financieel beleid

Het financieel beleid als onderdeel van het algemene beleid van de KVLO, kent de volgende uitgangspunten:

- structureel inkomsten en uitgaven in evenwicht houden
- liquide middelen zijn toereikend om de kortlopende schulden te kunnen voldoen
- er wordt op defensieve wijze belegd met een resultaat van minimaal 4%
- de solvabiliteit van de KVLO bedraagt minimaal 70%
- de KVLO zorgt voor inzichtelijke en transparante verslaglegging.

In 2008 is naast de normale gang van zaken binnen het financiële proces zoals het realiseren van de jaarcijfers en het opstellen van de begroting een paragraaf financieel beleid van de KVLO voor de komende vier jaar uitgewerkt. In 2008 is gestart met het maken van een liquiditeitsoverzicht.

School- en sportbeleid

Op het politieke front speelde met name het aflopen van de Alliantie School & Sport, *samen sterker*. Bij de afsluitende bijeenkomst kon de nieuwe brochure over vakonderwijs in het primair onderwijs worden gepresenteerd en verspreid. In de overgang

naar de nieuwe situatie is een onderzoek gestart naar een verdere uitbouw en ondersteuning van initiatieven op het gebied van schoolsport en Mission Olympic, de certificering van sportactieve scholen en de verkiezing van sportiefste scholen. Onder de naam Mission Olympic, mogelijk in samenwerking met de Nationale Sportweek, zal geprobeerd worden om de genoemde activiteiten opnieuw van voldoende middelen te voorzien zodanig dat verdere groei mogelijk is.

Tegelijkertijd moest worden ingespeeld op het nieuwe beleid rond de brede impuls voor scholen met sport en cultuur. Door de regering is beleid ingezet met een structu-

reel karakter om te komen tot 2500 nieuwe combinatiefunctionarissen. Doordat de gemeenten en de VSG als regievoerders van dit nieuwe beleid zijn aangewezen, geeft dit een nieuwe oriëntatie op partners en overleggen. Inmiddels is gestart met een netwerk van combinatiefunctionarissen. De KVLO is uitgenodigd om zitting te nemen in de landelijke, interdepartementale stuurgroep voor de begeleiding van de brede impuls.

De KVLO Schoolsporttoernooien voortgezet onderwijs zijn licht gegroeid door een toename van het aantal deelnemers aan voorronden en finales. Het aantal Nationale Kampioenschappen in het mbo is fors toegenomen.

De Sportiefste School van Nederland in het voortgezet onderwijs werd de Tabor scholengemeenschap uit Hoorn. De certificering Sportactieve Scholen heeft goed doorgezet. Op 31 december 2008 waren er 101 VO-scholen en 108 PO-scholen gecertificeerd.

Opleidingen, beroepsprofiel en registratie

In de contacten met de opleidingen heeft vooral het verkorten van de leergang voor afgestudeerden aan de Pabo's de nodige aandacht gevraagd. Het hoofdbestuur heeft hierbij in nauwe samenwerking met het Pabo-netwerk meerdere initiatieven genomen in de richting van het Ministerie en de Tweede kamer. Positief is het feit dat de staatssecretaris besloten heeft de bevoegdheidsregeling niet terug te draaien. Negatief is het feit dat de opleiding voor de bevoegdheid is verschaald.

In goed overleg met de opleidingen is een start gemaakt met een projectgroep herijking beroepsprofiel. Allerlei ontwikkelingen in het werkveld gaven signalen dat het beroepsprofiel van 2004 toe was aan een nieuwere versie. Besloten is om hierbij aan te sluiten bij de trajecten om te komen tot beroepsstandaarden met de andere vakverenigingen in het kader van de registratie. Bij het SBL is hiervoor een subsidie aanvraag ingediend en gehonoreerd. Het nieuwe beroepsprofiel zal na bespreking in meerdere gremia in 2009 moeten worden vastgesteld.

Een verdere uitbouw van het registratietraject heeft zowel intern als extern veel aandacht gevraagd. Binnen de KVLO is de belangstelling voor het register groeiende en inmiddels hebben 675 leden zich laten

Verkiezing sportiefste school:
Tabor scholengemeenschap Hoorn

inschrijven voor het initieel register. Vanaf 1 januari 2009 kunnen de eerste leden ingeschreven worden in het beroepsregister. De KVLO is in de wereld van de vakverenigingen duidelijk voorloper op het gebied van registratie. Maar dit vraagt tevens dat door de beleidsmedewerker veel inzet gevraagd wordt in de verdere verspreiding van de aanpak onder andere vakverenigingen. Binnen het SBL en VVVO lukt het om toe te werken naar een gemeenschappelijk beleid met de andere vakverenigingen.

Studiedagen en cursussen

De KVLO werkt samen met opleidingsinstituten, SLO, NISB e.a. bij het organiseren van landelijke studiedagen, die gewaardeerd worden voor punten in het kader van het KVLO lerarenregister.

Vakontwikkelingen worden op de voet gevolgd en in de programma's van de studiedagen ingebed.

De KVLO participeert en/of neemt het voortouw in het opzetten van nieuwe scholingen. In 2008 betrof dat de scholingen 'Omgaan met agressie' en de cursus 'Sportklimbegeleider onderwijs'. Nadat een scholing in gezamenlijkheid is ontwikkeld, ligt de uitvoering bij de opleidingsinstituten leraar bewegingsonderwijs verbonden aan de hogescholen.

De KVLO organiseert in samenwerking met First Responder EHBO-basiscursussen en -herhalingsdagen.

De KVLO ondersteunt netwerken, vaak in samenwerking met de SLO.

Met enige regelmaat vragen leden naar scholingen met betrekking tot een bewegingsdomein en het verder ontwikkelen van hun professionaliteit. Deze leden worden waar mogelijk gewezen op scholingen of personen die hun kunnen ondersteunen bij de gestelde leervraag. Ook op de KVLO site is informatie over scholingen te vinden. Deze functie van KVLO-VAS is te vinden onder de noemer 'makelen en schakelen'.

Arbeidsvoorwaarden, rechtspositie en arbeidsomstandigheden

Met betrekking tot het arbeidsvoorwaardenbeleid heeft het Convenant LeerKracht centraal gestaan. Grotere scholingsmogelijkheden voor het personeel, verkorting van de salarisschalen en een bredere functiemix zijn belangrijke onderwerpen in het overleg binnen de verschillende sectoren. Veel aandacht is uitgegaan naar het afsluiten van

Beroepsregister Hilde Bax

een nieuwe CAO-VO. Door de sectoralisatie moest deze CAO worden afgesloten met de VO-raad. Onervarenheid met deze nieuwe context heeft geleid tot ernstig verstoorde verhoudingen, landelijke acties en uiteindelijk een nieuwe CAO. Het eigenstandig optreden van de onderwijsbonden CMHE, waarbij afstand is genomen van de standpunten van AOb en CNV heeft geleid tot positieve reacties. Uiteindelijk is er op 16 december alsnog een akkoord gesloten waarin naast de verankering van de maatregelen van het Actieplan LeerKracht de in het oog springende punten zijn: een salarisontwikkeling over 26 maanden van 7%, een werkdrukbudget van 24 klokuren dat naar eigen inzet ingezet kan worden voor werkdrukverlaging dan wel verzilverd kan worden, 20% reductie van de lestaak in het eerste jaar voor de startende docent, een scholingsbudget van €500 per fte en het laten vervallen van de mogelijkheid BAPO in de eerste drie jaren te kunnen sparen. Op het gebied van individuele rechtspositie bereiken het bureau in toenemende mate vragen over veiligheid en aansprakelijkheid, bevoegdheden, huisvesting en ARBO-zaken. Deze vaak complexe vraagstukken worden zo nodig in samenwerking met de stafafdelingen onderwijs en huisvesting afgehandeld. Zo is er, na de media-aandacht medio oktober, veel aandacht geweest voor akoestiek en geluidsbelasting in de werkomgeving van de leraar LO. De meeste VO-scholen hebben de invoering van een functiebouwwerk achter de rug, waardoor de grootste (juridische) pro-

blemen rondom functiewaardering inmiddels opgelost zijn. Met de invoering van de nieuwe functiemix naar aanleiding van het Convenant LeerKracht is de verwachting dat functiewaarderingszaken vanaf 2009 weer zullen toenemen en dat ook het PO zich hierin gaat mengen.

PR en communicatie

Dit jaar is er een lezersenquête afgenomen inzake het vakblad *Lichamelijke Opvoeding*. De uitslag was voor de redactie zeer bevredigend. De lezers waren over het algemeen zeer tevreden over het aanbod. Daar waar wel suggesties waren, bijvoorbeeld meer praktijk, zal dat komend jaar worden meegenomen. De redactie ontvangt voldoende (praktijk)artikelen. De omvang ervan is soms dusdanig dat er een verkorte versie in het blad geplaatst wordt en de complete versie op de website wordt gezet. De samenstelling van de redactieraad heeft enkele wijzigingen ondergaan. Er wordt nog gezocht naar een nieuwe voorzitter die Harry Stegeman opvolgt.

Speciaal voor studenten maakte de redactie een studentennummer met informatie over de KVLO, studenteninterviews, bijzondere evenementen en een topic. In het afgelopen jaar was dat de combinatiefunctienaris. De KVLO-website wordt goed bezocht en scoort gemiddeld 3500 bezoekers per dag met uitschieters rond de 5000. In de top 10 staan kvloonderwijs.nl, kvlostudiedagen.nl en kvlorechtspositie.nl. Het aantal nieuwsbriefleden is van 4298 naar 4574 leden gegroeid. In 2008 is de site drie keer

gebruikt voor een digitale ledenraadpleging met betrekking tot een CAO (onderhandelars)akkoord. Ook voor de afdeling *schooling* neemt de website een centrale plaats in. De meeste inschrijvingen vinden plaats via digitale inschrijfformulieren.

In september is Nathalie Koopman benoemd als stafmedewerker communicatie. Er is een aanzet gemaakt voor een communicatiebeleidsplan als onderdeel van het beleidsplan. De conclusies van de uitkomsten van het leden-tevredenheidsonderzoek (uitvoering begin 2009) worden hierin meegenomen. Ook het persbeleid van de KVLO is vormgegeven en heeft al geresulteerd in meer aandacht voor KVLO-standpunten in de landelijke en regionale pers, radio en op tv.

EXTERNE CONTACTEN

De KVLO heeft veel contacten met andere organisaties. Organisaties die raakvlakken hebben met het werk en de missie van de KVLO. Dit betreft zowel hoofdbestuursleden, stafmedewerkers als afdelingsbestuurders. Het gaat om (net)werkcontacten, inhoudelijk overleg, maar ook in bestuurlijke zin is de vertegenwoordiging groot. We noemen hier een aantal contacten die in 2008 van bijzonder belang waren.

CMHF

Sinds drie jaar is de KVLO, onder voorzitterschap van Harry Evers, getrapd aangesloten vanuit de Federatie Onderwijsbonden CMHF/MHP. De Federatie is de grootste vereniging binnen de CMHF. Vanwege de verdeling van de GO- en vakbondsfaciliteiten is de Federatie verplicht aangesloten bij een Centrale. De KVLO is de grootste vereniging binnen de CMHF en is in de persoon van Jilles Veenstra vertegenwoordigd in het bestuur. Het is voor de CMHF nog niet duidelijk hoe de toekomst er uit zal gaan zien voor de aangesloten verenigingen. Ook is de discussie binnen de Federatie nog niet afgerond of zij aangesloten wil blijven bij de CMHF.

SBL

De Stichting Beroepskwaliteit Leraren (SBL) is een kenniscentrum voor leraren. De overheid heeft de SBL onder andere voor het registratieproject de rol gegeven van regisseur, coördinator en stimulator. Hilde Bax heeft zitting in een discussiegroep en in de pilotgroep voor het leraren-

register. Voor het ontwikkelen van het digitale portfolio is samenwerking tussen de webmaster van de KVLO en een deskundige op dit terrein bij de SBL. Bij de vernieuwing van het beroepscompetentieprofiel voor de leraar bewegingsonderwijs krijgt de KVLO ondersteuning van de SBL in menskracht en financiën. Harry Evers zit namens de CMHF in het Bestuur Stichting Beroepskwaliteit Leraren en in de Stuurgroep Registratie.

LPBO

Het Landelijke Platform Beroepen in het Onderwijs (LPBO) is in het kader van de Wet op de Beroepen in het Onderwijs (Wet BIO) opgericht. De LPBO streeft naar zeven onderwijsberoepen, waaronder het beroep van onderwijsondersteuner op twee niveau's (mbo-4 en hbo-ad). Calibris en SBL werken met werkgroepen aan de competentieprofielen en de bekwaamheidseisen. De CMHF is door Hilde Bax vertegenwoordigd in de groep van werknemers- en werkgeversorganisaties. In het voorjaar van 2009 zal het eindrapport, met de bekwaamheidseisen op twee niveaus, komen.

Platform VVVO

Het platform VVVO is een overkoepelende vereniging van de vakinhoudelijke verenigingen in het voortgezet onderwijs en fungeert als gezamenlijke spreekbuis en aanspreekpunt. Bij het platform zijn 26 verenigingen aangesloten die gezamenlijk zo'n

75.000 leraren vertegenwoordigen. Gert van Driel vertegenwoordigt de KVLO binnen het platform en is tevens lid, vice-voorzitter, van het bestuur van het platform. Er is veel aandacht voor registratie.

Er is een kortdurend onderzoek gedaan naar het onbevoegd lesgeven in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Door de vernieuwing in het onderbouwprogramma krijgen steeds meer docenten opdracht om in breed samengestelde leergebieden te werken. Dit leidt tot een toename van het aantal lessen waar onbevoegd wordt lesgegeven.

Platform LO

Het platform LO bestaat uit vertegenwoordigers van de KVLO, de SLO, de zes ALO's, het Pabo-netwerk en de Inspectie. Het platform heeft tot doel elkaar op de hoogte te houden van ontwikkelingen in het werkveld en het afstemmen van werkzaamheden en activiteiten zoals studiedagen en nascholing.

Besproken onderwerpen waren onder meer: recente ontwikkelingen in alle onderwijssectoren, voorlichting KVLO op ALO's, kwaliteit en toekomstvisie Sport en Bewegen op school, herijken Opleidingsprofielen en Beroepsprofiel KVLO, combinatiefuncties, Leergang Pabo, Project KVLO/SLO in het ZML-onderwijs, SLO-project binnen - buitenschools leren, digitaal leerlingvolgsysteem VO, veldaanvraagprocedure SLO.

Wintervergadering

Studiedag BSM

Opleidingsinstituten

Het Alodo is het strategisch overleg van de hbo-instellingen die opleidingen aanbieden op het gebied van Lichamelijke Opvoeding, Sportmanagement en Bewegen en Gezondheid. De voorzitter van de KVLO maakt als adviserend lid deel uit van dit overleg.

Voor het Alodo was het afgelopen jaar een overgangsjaar met veel wisselingen in de samenstellingen.

Om meer inzicht te krijgen in de arbeidsmarktsituatie van afgestudeerden is in gezamenlijkheid met Calibris en NOC*NSF een onderzoek gestart. Begin 2009 volgt de rapportage van dit onderzoek. Belangrijke gezamenlijke activiteiten zijn de organisatie van studiedagen en de ontwikkeling van een basisdocument voor het voortgezet onderwijs. Op alle opleidingsinstituten wordt voorlichting gegeven over de KVLO en het belang van het lidmaatschap. Er is intensief contact geweest met het bestuur van het Pabo-netwerk bewegingsonderwijs vanwege de evaluatie en de daaropvolgende verlichting van de Leergang Pabo.

Het mbo/SB achterbanberaad vertegenwoordigt de docenten LO op de roc's met

een opleiding voor Sport en Bewegen. Er is twee maal overleg geweest met het bestuur van de commissie achterban mbo/SB. Er blijven meningsverschillen bestaan over de mate van zelfstandigheid van de LOBOS.

EUPEA

De 'European Physical Education Association' is het verband van 27 Europese landen, waarin vooral de vakverenigingen van al die lidstaten vertegenwoordigd zijn. Het jaarlijkse forum vond dit keer plaats in Lissabon. Het thema van het forum was school en sport: good practices. Door de Nederlandse delegatie is een presentatie verzorgd over de verkiezing van de Sportiefste school van Nederland. Een vertegenwoordiger van de SG Tabor uit Hoorn, sportiefste school, heeft ook een presentatie verzorgd. Tevens is een nieuwe board samengesteld en verkozen. De voorzitter van de KVLO is tevens vice-voorzitter van EUPEA.

NOC*NSF

De overlegsituaties en contacten met NOC*NSF zijn veelvuldig vanwege de raakvlakken in vele projecten zoals de Nationale Sportweek, Alliantie, Mission

Olympic, doorlopende leerlijnen, verkiezingen sportiefste scholen, certificering.

NISB

De afgelopen vijf jaar maakte de voorzitter van de KVLO deel uit van het bestuur van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen.

Op 1 januari 2009 is een nieuwe Raad van Toezicht aangetreden en is het oude bestuur afgetreden. Behalve bestuursbetrokkenheid is ook op medewerkersniveau samengewerkt bij meerdere projecten en campagnes. Het voornemen is uitgesproken om ook in de toekomst samen te blijven werken.

Nationale Sportweek

De Nationale Sportweek (NSW) wil het platform zijn waar voor alle doelgroepen de mogelijkheden en het belang van sport en bewegen kan worden getoond.

De voorzitter van de KVLO heeft zitting in het bestuur van de NSW en geldt als de verbinding van de sportweek met het onderwijs. In dat kader vonden meerdere publicaties plaats in het blad en is een bijeenkomst georganiseerd met de opleidingsinstituten.

De vereniging intern

In 2008 zijn er geen nieuwe kandidaatstellingen voor het hoofdbestuur geweest. In 2008 traden statutair af en zijn – zonder tegenkandidaten – herbenoemd Marianne van Bussel, Guus Klein Lankhorst en Yvonne Sanders. In 2009 treden volgens rooster af: Gert van Driel, Oscar Erken, Desiree Simons. De voorzitter heeft aangegeven geen vierde termijn van drie jaar te ambiëren. De KVLO zoekt een nieuwe voorzitter.

In 2008 zijn er twee algemene ledenvergaderingen geweest.

Op vrijdag 16 mei vond de 146ste jaarvergadering van de KVLO plaats in Hotel Atlantic te Kijkduin. De organisatie was in handen van de afdeling 's Gravenhage die haar 125-jarig bestaan vierde. In de huishoudelijke vergadering werd het KVLO-beleidsplan 2018-2012 met als titel 'Voor kwaliteit in bewegen elke dag' vastgesteld. In het openbare deel liet wethouder Sander Dekkers zien hoe Den Haag zich inzet om alle bevolkingsgroepen meer te laten bewegen. Marcel Sturkenboom (directeur sport NOC*NSF) ontvouwde de ambitieuze plannen, kosten en baten voor de Olympische Spelen van 2028 in Nederland.

Op woensdag 29 oktober vond in het vergadercentrum La Gare te Amersfoort een goed bezochte kaderbijeenkomst plaats met als belangrijkste besprekspunt de evaluatie, conclusies en aanbevelingen van het project regionale positionering. Tevens is de inzet voor de CAO-VO besproken.

De jaarlijkse dag voor de gepensioneerde leden van de KVLO vond plaats op maandag 19 mei 2008 te Eindhoven in de E-fitzone (Embedded Fitness).

In 2008 is er wederom een groei in het ledenaantal en wel van 45 leden. Op 1 januari 2009 zijn er 9015 leden. Het erelidmaatschap is uitgereikt aan dhr. A.L. Dorpmans en aan dhr. dr. H. Stegeman. Er zijn achttien zilveren spelden uitgereikt.

Het bureau in Zeist

Eind 2008 waren er (inclusief projecten en secretariaat, exclusief bestuursleden) 40 mensen werkzaam op het bureau van de KVLO in een bezetting van 20,3 fte. Naast een aantal mutaties zijn nieuwe medewerkers benoemd voor accommodatie- en arbo-beleid en voor PR en communicatie. In de maand mei hebben de laatste renovaties aan de villa in Zeist plaatsgevonden,

waardoor iedereen voorzien is van een moderne werkplek en inrichting en er een prachtig complex is gerealiseerd.

Jan Luiting Fonds

Het Jan Luiting Fonds is het publicatie- en studiefonds van de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO). Statutair wordt de helft van de bestuursleden aangesteld namens de KVLO. In 2008 verscheen in de serie 'Sportimpuls' een uitgave over softbal, geschreven door Guus van Dee, dat de titel kreeg 'Softbal, sla

waar vanuit de KVLO in wordt geparticipeerd.

Thomas van Aquino

Het jaar 2008 is het 58e verenigingsjaar van Thomas van Aquino en het 21e jaar als katholieke groepering binnen de KVLO. De werkzaamheden van Thomas concentreerden zich zoals gebruikelijk rond de bekende activiteiten: de Algemene Leden Vergadering (ALV), de Jazzdansdagen en de Thomas Oriëntatiedag. Het aantal leden van de KVLO dat ook lid is van Thomas

Arbeidsvoorwaarden Harry Evers

je slag'. Voorts verscheen de brochure 'Bewegingsonderwijs in het primair onderwijs', geschreven door KVLO, SLO en AVS.

Stichting Bevordering Sociaal Wetenschappelijk Sportonderzoek (SBSWS)

In de stichting BSWS werken NOC*NSF het Mulier Instituut en de KVLO sinds 2006 samen, met als doel het bevorderen van sociaal wetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en lichamelijke opvoeding. Door gezamenlijke inspanning van NOC*NSF en KVLO werden twee leerstoelen ondersteund. Na twee perioden van vijf jaar is de leerstoel in Tilburg van prof. dr. Paul de Knop beëindigd. Zoals het er nu naar uitziet krijgt de leerstoel in Tilburg geen vervolg.

In Utrecht wordt onderzoek gedaan door prof. dr. Annelies Knoppers binnen het gebied van pedagogiek en didactiek van de lichamelijke opvoeding en sport. Beide leerstoelen hebben een curatorium

schommelt al enige jaren rond de 1500 en is daarmee redelijk stabiel.

Afdelingen

In 2008 waren er vierentwintig afdelingen waarvan één slapend. De afdeling Zoetermeer kon geen opvolgers vinden voor vertrekkende bestuursleden. In totaal hebben 139 afdelingsbestuurders hun rol als kader vervuld en zich lokaal en regionaal ingezet met ondersteuning van hun regiocoördinator. Op een studietweedaagse is geïnvesteerd in de eigen scholing. Er zijn veel scholingactiviteiten en (sociale) netwerkbijeenkomsten voor leden georganiseerd. De bijeenkomsten met jonge startende collega's bleken succesvol. De contacten met de opleidingen zijn geïntensiveerd.

Foto's: Hans DijkHoff

Correspondentie:

baukje.zandstra@kvlo.nl

Bewegen als middel

Op sommige scholen wordt bewegen ingezet als middel. Dit is om leerlingen de regels van de samenleving te leren om zo meer kans te bieden op een plekje in de maatschappij. In dit artikel een voorbeeld van een school uit het zuiden van het land.

Het Prisma College uit Breda laat haar leerlingen met sport uitblinken. Op alle drie de locaties van het College maakt sport een belangrijk deel uit van het activiteiten- en onderwijsaanbod. De sportklassen krijgen drie uur extra bewegen aangeboden en dat doet de school met medewerking van verenigingen uit de omgeving. Directeur Paul Eijgendaal van de locatie de Rotonde vertelt over die samenwerking en het effect van extra uren sport op een vmbo-school.

Geen brede school

‘Een brede school is het Prisma College niet’, zegt Eijgendaal. ‘Maar we werken er wel naar toe.’

De Rotonde is een zogenaamde zorglocatie. Voor deze 350 leerlingen is sport extra belangrijk. Een deel van de leerlingen heeft problemen met concentratie en met sporten kunnen ze hun energie kwijt en zich beter focussen op de lessen. Sport is hier een middel. De leerlingen leren zo samenwerken, leidinggeven en verantwoordelijkheid nemen.

Sporten die leerlingen aanspreken

De school biedt elke zes weken een afwisselend aanbod dat de kinderen aanspreekt. Eijgendaal: ‘De lessen zijn opgenomen in het rooster of worden naschools aangeboden. De Rotonde zoekt naar sporten die de leerlingen aanspreken. Zoals mountainbiken, klimmen, judo of fitness. Bijkomend voordeel is dat de kinderen voor een redelijke prijs kennis kunnen maken met sporten waar ze normaalgesproken nooit mee in aanraking komen. Zo blijkt golf een heel gewilde sport.’

Band met NAC

Het aanbod kan de school alleen maar aanbieden door goed samen te werken met de verenigingen en clubs uit de buurt, maar

ook met buurtbewoners. Eijgendaal zegt hierover: ‘Ik wil de buitenwereld binnen halen en zoek actief naar partners die een

bijdrage kunnen leveren aan het vormingsproces van de leerlingen. Ook voor de club of organisatie moet het een winstgevende samenwerking zijn. Dat kan doordat leerlingen door de sportlessen blijven hangen bij een club en lid worden. Een bijzonder voorbeeld is de band tussen NAC en onze school. Onze leerlingen helpen bij thuiswedstrijden de stewards of begeleiden minder validen naar hun plaats. Dat vinden ze geweldig! Ze leren met dit werk dat ze waardevol zijn en dat ze iets voor een ander kunnen betekenen. Een deel van de leerlingen blijft actief bij NAC en gaat later aan de slag als steward.’

Politieagenten in dienst

Paul Eijgendaal en de Rotonde halen de buitenwereld graag binnen. ‘Het gebouw is gebouwd met gemeenschapsgeld en het is van de gekke dat de school op bepaalde tijdstippen leeg staat.

Dus zit hier bijvoorbeeld op zondag een kerkgenootschap en in de avonden een volleybalclub voor ouderen uit de buurt.’ Daarnaast werkt de school intensief samen

met externe organisaties als het NISB, de GGZ en de politie. Drie politieagenten zijn zelfs parttime hier in dienst als docent. Eijgendaal: ‘Als kinderen problemen hebben, dan willen we hen daarbij helpen. Niet alleen de politie kan hierin een rol spelen, onze leerlingen helpen ook elkaar. Op het Prisma College kun je als derdejaars mediator worden. Wat inhoudt dat je na een cursus mediation in een duo kan fungeren als gesprekspartner rond problemen als pesten

of relatieproblemen. Dit geeft veel rust binnen de school.’

Aansluiten bij hun wereld

Het college kan de extra lessen aanbieden mede dankzij de samenwerking met de Breda-pas. ‘Deze pas heeft een bijzondere regeling als het om leerlingen van het Prisma College gaat. De pas geeft korting op sportkleding en lidmaatschap van de verenigingen. Ook vragen we een bijdrage aan de ouders om de lessen te financieren. Maar als zij dat niet kunnen betalen, mag dit geen belemmering zijn.’

Wat maakt het Prisma College zo bijzonder? ‘Veel van de kinderen die hier naar toe komen, voelen zich bijzonder en dat willen ze eigenlijk niet. Ze willen normaal gevonden worden. En dat lukt hier. We sluiten aan bij hun wereld met sport en door een goede samenwerking met de maatschappij. De leerlingen zien de school daardoor als iets van henzelf.’

Dit interview stond op bredeschool.nl <http://www.bredeschool.nl/actueel/interviews.html> (24 maart 2009).

Ethiek in Beweging

Hilde Bax & Anton van den Heuvel
2008, derde geactualiseerde druk,
Assen, van Gorcum.

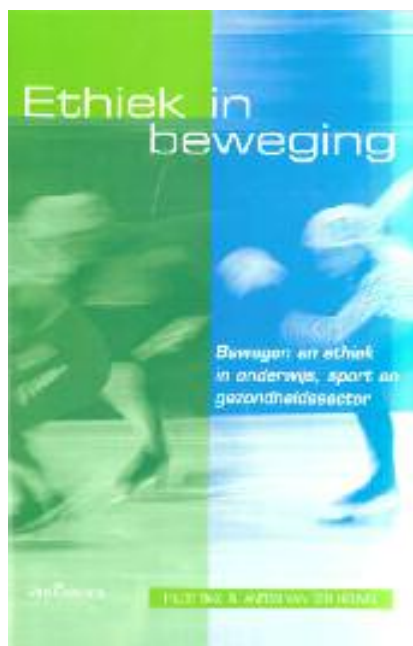
In het veld van onderwijs, sport of de gezondheidssector krijg je te maken met het beïnvloeden van bewegen.

Dit boek dat inmiddels al aan de derde druk toe is, geeft aan dat de auteurs er in geslaagd zijn om op een heldere en inhoudelijk goede manier de thematiek neer te zetten die beroepsbeoefenaren en studenten in het hbo (niveau 5) die iets met bewegen doen aanspoort tot nadenken. Daardoor is het wellicht minder geschikt voor trainers en coaches in opleiding (niveau 3, 4). Juist in de praktijkvoorbeelden en casussen zit de actualisering van deze druk.

De opzet van het boek is erg geschikt om te gebruiken binnen het competentiegericht opleiden zoals dat op dit moment vorm krijgt binnen de opleidingsinstituten. Binnen competentiegericht opleiden speelt leren reflecteren een belangrijke rol. Dit boek zet je daar toe aan. Binnen de opleidingen moet er niet alleen aandacht zijn voor het vergroten van vakkennis en vaardigheden. Nadenken over de onderbouwing van je functioneren in de beroepspraktijk is zeker zo belangrijk.

Het boek is in drie delen ingedeeld. Het eerste deel behandelt de opvattingen die ten grondslag liggen aan bewegingsconcepten. 'Als bewegingsdeskundigen hebben we de taak om bewegingsgedrag te observeren en te beïnvloeden. Om te kunnen beïnvloeden moet je kunnen observeren. Dit wordt gedaan vanuit verschillende contexten. Zeg maar dat er steeds door een andere bril wordt gekeken. Iedere bril, elk gezichtspunt belicht telkens een aspect van de werkelijkheid.' De schrijvers nemen ons mee terug in de tijd want het denken over mens- en bewegingsbeelden kent een rijke geschiedenis. Van Plato tot Tamboer en De Boer, velen komen aan bod.

In het tweede deel laten de auteurs zien dat bewegen gevat is in een kader van waarden. Waarden, normen en regels: hoe komen ze tot stand en vooral wat zijn mijn waarden, normen en regels. Dit deel van het

boek daagt de lezer zonder meer het sterkste uit tot nadenken zoals over Fair Play-situaties in je lessen en op het sportveld, het leren omgaan met winst en verlies en het op zoek gaan naar nieuwe vormen van bewegen.

In het derde deel wordt een aantal beroeps-codes in kaart gebracht, codes die kunnen worden beschouwd als 'bakens' voor de omgang in sport- en bewegingssituaties, maar die er ook zijn om eventuele misstanden en overtredingen te voorkomen.

In dit boek over bewegen en filosofie willen de schrijvers dat de lezer zelf gaat filosoferen, zelf vragen leert stellen, vraagstellingen kan spiegelen en vanuit meerdere invalshoeken gaat benaderen. Daar zijn Hilde Bax en Anton van den Heuvel wat mij betreft prima in geslaagd.

Pieter Matthijsse

Zin in uithouding, Mont Ventoux of Start to Run

Bart Vanreusel
2008, Utrecht, Bruna

In dit bondige essay beschrijft Bart Vanreusel de hedendaagse uithoudingscultuur. Hoewel de titel anders doet vermoeden is het primaire doel van het boek om de zin van uithouding onder de loep te nemen.

In het begin van het boek wordt het hoofdprobleem geschetst.

Niet al te lang geleden was uithouding door middel van zware lichamelijke arbeid vast verankerd in de samenleving. Tegenwoordig is er een duidelijke scheiding tussen de *homo ludens*, die uithouding nog slechts als vermaak ziet en de *homo sedens* die iedere vorm van inspanning haast angstvallig mijdt.

Gaandeweg wordt beschreven dat uithouding tegenwoordig een nieuwe plek verworven heeft in culturele velden als survival, militarisme, cultus, pelgrimage en de loopcultuur (Start to Run).

Naast uithouding als vermaak, beschrijft Vanreusel ook de groep die in uithouding haar inspiratie vindt. Schrijvers vinden maar al te vaak zin om te schrijven in uithouding. Zij bedrijven vervolgens in hun literatuur en poëzie een geheel eigen vorm van mentale uithouding. In enkele treffende voorbeelden wordt geïllustreerd dat op geen enkele manier zo dicht bij de zin van uithouding gekomen kan worden dan in de literatuur. Tenslotte geeft Vanreusel kritiek op de 'verdwazing' van uithouding. Hoewel uithouding niet meer noodzakelijk is om in ons onderhoud te voorzien, is onze uithoudingscultuur wel zowat obsessief. Uithouding krijgt er in het laatste hoofdstuk flink van langs met een beschrijving als 'overtrokken en overdreven'.

Ondanks enkele kritische belichtingen van het uithoudingsvermogen weet Vanreusel een positieve conclusie te trekken. Hij stelt dat uithouding 'sprankelend levend' is. Het is met de uithouding, dankzij de flexibele positie die het ingenomen heeft in onze cultuur, nog lang niet afgelopen.

Joop Duivenvoorden

Rocks 'n Rivers al 15 jaar een avontuurlijke beleving voor scholieren

Op 24 augustus 2009 bestaat Rocks 'n Rivers, ontstaan in het laatste studiejaar van de ALO Tilburg, 15 jaar. Momenteel is de organisatie professioneel uitgegroeid en heeft meer dan 12.000 deelnemers per jaar in Nederland, België, Frankrijk en Oostenrijk. Scholen zijn vanaf het begin een heel belangrijke doelgroep geweest. Door grote affiniteit en ervaring met scholieren en kwalitatief goede en innovatieve programma's zijn meer dan 40 scholen vaste klant.

Kwaliteit

- TÜV-gecertificeerd op veiligheid.
- VeBON (Vereniging Buitensportorganisaties Nederland)-lid.
- Kennis van de medewerkers continu op peil houden.

Instructeurs

Goede instructeurs zijn dé belangrijkste factor voor het slagen van een evenement. Zij zijn verantwoordelijk voor veiligheid en sfeer binnen een groep. Ze hebben voornamelijk een ALO- of roc-SB-achtergrond. Ze volgden interne opleidingen of op Fontys Sporthogeschool, dat een aparte studierichting heeft voor buitensportinstructeur. Er is een convenant aangegaan.

Vernieuwend

De organisatie speelt in op actuele ontwikkelingen in het onderwijs.

- **Schoolsurvivaldagen.** In samenwerking met docenten van de school organiseren van dagen gericht op elkaar leren kennen, samenwerking verbeteren en kennismaken met buitensport.
- **School High-Events.** Op basis van kerndoelen en eindtermen zijn programma's ontwikkeld met klimvormen in gymzalen.
- **Schoolsurvivalkampen.** Sluiten aan op specifieke doelen en wensen van de school.

Trektochtvorm of het verwerken van schoolactiviteiten in het programma.

- **Educatief winterkamp.** Bij deze wintersportreis de ski/-snowboardlessen in het Duits, mogelijkheid tot bezoek aan de stad Salzburg en presentatie door natuurgidsen ter plekke over de flora en fauna van de Alpen.

Ideeën voor vernieuwende schoolprogramma's in de toekomst.

- **Schoolkampen 'milieuvriendelijker'** maken door respect voor de natuur meer te benadrukken in het programma en dit te verwerken in de activiteiten.
- **Ontwikkelen van Eco-Events.** Leerlingen op een avontuurlijke manier de natuur

laten beleven maar ook leren een bijdrage te leveren aan het behoud hiervan.

Voor meer informatie zie:

www.rocks-n-rivers.nl

www.snowbreaks.nl

De skike: 'ATB onder de skeelers'

Skiken is een variant op skeeleren en rol-skiën. Een skike is een korte rolski op twee luchtbanden en de beweging wordt uitgevoerd met twee stokken. Het is een soort skaten waarbij ook stokken gebruikt worden. Deze activiteit, afkomstig uit Oostenrijk in de zomer als alternatief voor langlaufen, is ongeveer twee jaar geleden in Nederland geïntroduceerd.

Meer info: www.skike-hike.nl

Sportgericht nr. 6 2008

High-tech oogt futuristisch maar functioneert hedendaags

Het is tegenwoordig de realiteit dat jongeren graag computeren en dat op straat spelen vaak gevaarlijk is. Waarom dan geen games ontwerpen waarbij jongeren veel moeten bewegen? Hans van Breukelen, tegenwoordig directeur van de stichting Sports & Technologie in Eindhoven, is de man achter het eerste 'sport, speel- en beweegplein van de toekomst'.

Computergestuurde speel- en sporttoestellen blijven aantrekkelijk voor de jeugd omdat herprogrammering mogelijk is. Het verhelpen van eventuele storingen gebeurt op afstand en de kinderziektes lijken overwonnen. Al met al een technisch sportief nieuw initiatief.

Sportlokaal december 2008

Combinatiefuncties: de Amsterdamse praktijk

In Amsterdam zijn in 2008 de eerste veertien combinatiefunctionarissen aangesteld. Het is de bedoeling dat in 2012 minstens 100 combinatiefunctionarissen in de hoofdstad werkzaam zijn. Marieke Pronk, projectleider Combinatiefuncties, vertelt over de aanpak van Amsterdam. Vanuit de landelijke overheid bestaan alleen grove richtlijnen en adviezen, iedere gemeente mag zijn eigen uitwerking maken. Amsterdam gebruikt een vierstappenplan. Stap één is de aanmelding door scholen en sportverenigingen. Daarna volgt het toetsingskader, het Sportplan 2009-2012. Het plan van aanpak is de derde stap. Als de combinatie en de kandidaat voldoen, worden verwach-

tingen en doelstellingen geformuleerd. Als laatste stap wordt het functieprofiel bepaald. De gemeente hanteert elf profielen. *Sport, Bestuur & Management dec.2008/jan.2009*

Wie wordt er beter van registratie

'Bij de bewaking van de kwaliteit van leraren na de opleiding zijn er tot nu toe twee verantwoordelijken in het spel. Allereerst hoort de leraar zelf bij te blijven op zijn vakgebied. Daarnaast heeft de schoolleiding de zorg voor de beroepskwaliteit van haar personeel.' Als derde speler komt hierbij de beroepsgroep van vakleraren die standaard voor kwaliteit formuleert en dat bewaakt via het instellen van een beroepsregister.

Professionele ontwikkeling van leraren: juist ook tijdens het werk

Formeel leren, leren tijdens scholingen, en informeel leren, leren op het werk, verrijken elkaar. Scholingen krijgen een meerwaarde als ze verbonden zijn met vormen van informeel leren. De leidinggevende kan informeel leren stimuleren en de leraar neemt initiatieven om zijn professionele ontwikkeling te sturen.

Zie voor de artikelen www.kvloregistratie.nl balkje nieuws

Van 12-18 januari 2009

Zo overleef je het functioneringsgesprek

Is het functioneringsgesprek vervelend of biedt het juist kansen om zelf de richting van je loopbaan te bepalen? In het artikel staan elf tips om veel rendement uit het functioneringsgesprek te halen.

Deze zijn: afspraken maken, luisteren naar het oordeel van je baas en weten wat je kunt verwachten. Zorg voor een goede voorbereiding, beargumenteer je opmerkingen en wensen, die je eerder hebt bedacht. Wees eerlijk, laat je verwonderen en blijf tijdens het gesprek alert.

Als je relatie met je leidinggevende niet optimaal is vraag dan om een andere gesprekspartner en maak van je hart geen moordkuil.

Het onderwijsblad januari 2009

Nederland sportland van de toekomst? Rapportage sport 2008: groeispurt sportdeelname

Investeren in de sport gaan hun vruchten afwerpen. De sportdeelname is de afgelopen jaren gestegen van 61% naar 65%. Vooral volwassenen zijn meer gaan sporten. Fitness, hardlopen en voetbal zijn het sterkste gestegen. Opgemerkt kan worden dat de commerciële en ongeorganiseerde sport veel meer gestegen zijn dan de georganiseerde verenigingssport. Op dit moment is ongeveer een derde van de bevolking lid van een sportvereniging. Hoewel het totaal aantal leden van sportverenigingen nog steeds stijgt, levert zij wel marktaandeel in. Al met al doen miljoenen mensen aan sport, zijn als vrijwilliger actief of kijken ernaar. Het zou mooi zijn als de sporttoename blijft doorzetten. Belangrijk is dat het schoolvak en de georganiseerde sport zich blijven ontwikkelen en inspelen op veranderingen in de samenleving.

De 'Rapportage Sport 2008' uitgekomen op 9 december jl. en is te bestellen/downloaden via www.scp.nl

Sport & strategie januari 2009

FOTO: ANITA REIMERSMA

Flink meer beoefenaren

Gym?

Door of misschien wel ondanks mijn vele jaren werkervaring sta ik zelf steeds minder voor de klas. Ik word steeds meer ingezet als mentor, vertrouwenspersoon en organisator van uitjes en sportdagen. Alhoewel ik het lesgeven zeker mis heeft mijn takenpakket één groot voordeel: ik kan heerlijk ronddwalen door de stille schoolgangen tijdens de lessen. Zeker als je aankomt op een school terwijl net de eerste lesuren zijn opgestart zijn schoolgebouwen een oase van rust. Leerlingen in de onderbouw zijn nog in staat zich goed te concentreren, ouderejaars zijn nog bezig met wakker worden. De eerste lesuren zijn vaak de heerlijkste uren om les te geven, herinner ik me weer.

collega's tijdens de koffiepauze ga bespreken. Misschien moeten we de naam van ons vak eens aanpassen zodat we meer duidelijk maken wat gedaan wordt in onze les. Je leest hier ook regelmatig over in ons vakblad.

Eenmaal achter de computer kan ik mijn gedachten niet afhouden van het woord 'gymmen'. Toch maar even googlen. Het woord gymmen geeft 67.700 hits. Lichamelijke opvoeding, 3.520.000 hits!! Bewegingsonderwijs slechts 93.200 hits op google. Ik kan me niet aan de conclusie

FOTO: HANS DIJKHOFF

Terwijl ik door de gangen loop op weg naar de computerruimte kom ik langs een wegwijzer waarop staat 'gymlokalen'. Gymlokalen, fantastisch woord dat op vele scholen nog steeds wordt gebruikt om de ruimte aan te geven waar lessen bewegingsonderwijs en sport plaatsvinden. 'Gymlokaal, lokaal waar wordt gegymd' staat in de Dikke van Dale. Past deze naam echter nog wel bij waar het vak voor staat? Wordt er in ons vak nog gegymd in het voortgezet onderwijs? Lopend door de gangen van de school vraag ik me af of iemand hier wel eens bij stilstaat. Gymnastiek staat voor 'lichamelijk oefenen van het lichaam'. 'ik ben gymnastieker' hoor ik ook nog weinig collega's in het voortgezet onderwijs zeggen als ze zich voorstellen. Lichamelijk oefenen en lichamelijk opvoeden doen we zeker tijdens 'de gymles'. Maar het lichaam oefenen en opvoeden door te bewegen zijn slechts twee aspecten van ons vak. Ik bedenk me dat ik dit eens met

onttrekken dat de benaming lichamelijke opvoeding zo is ingeburgerd dat we hier helemaal niks aan moeten veranderen. Al die ALO's en zogenaamde geleerden die regelmatig in De Groene schrijven over de betekenis en de naamgeving van ons vak. Nou, de samenleving (lees google) maakt wat mij betreft genoeg duidelijk.

Op weg naar de koffiekamer voor de ochtendpauze wordt mijn net ingenomen standpunt helemaal bevestigd. Ik kom 2havo op de gang tegen. "Hey juf, wat gaan we zo doen tijdens de gymles?"

Heerlijk toch, sporten tijdens de les bewegingsonderwijs van de docent lichamelijke opvoeding in de gymzaal.

Mery Graal

(KV)LO nieuwsberichten:

- **Tekst CAO-VO definitief en downloadbaar!** De belangrijkste afspraken: # Een structurele loonsverhoging per 1 juli 2008 van 3,0%, met een ondergrens gebaseerd op het maximum van schaal 4. # Een structurele loonsverhoging per 1 oktober 2009 van 3,0%, met een ondergrens gebaseerd op het maximum van schaal 4. # Een structurele verhoging van de eindejaarsuitkering van 1% in december 2009.
- **LO2 vmbo op meer dan 100 scholen!** Het nieuwe examenvak LO2 vmbo slaat aan! Meer dan honderd scholen bieden LO2 al aan in de gemengde en theoretische leerweg als keuzevak in het vrije deel van het examen. LO2 is geschikt voor leerlingen met belangstelling voor bewegen en sport, maar ze hoeven beslist geen topsporter te zijn. Leerlingen leren onder andere om leiding te geven.
- **LO volgens de Telegraaf-lezer** Naar aanleiding van meer ongelukken tijdens de sportles wordt er op de site van de Telegraaf flink gereageerd.
- **Sportletfels tijdens gymles vallen erg mee!** door: Erik Spiegelenberg. Gaat leren bewegen niet gepaard met vallen en opstaan? Een hele grove rekensom leert dat we praten over 0,08% van het aantal leerlingen dat op jaarbasis kans maakt op een ongeluk in de sportles. Dat is één kind per jaar op een gemiddelde VO-school. Waar hebben we het dan nog over...

KVLO kalender

- 18 tot 24 april Nationale Sportweek: Meld een activiteit!
  - 16+17 april: Twintendagen 2009 (12) (Inschrijving geopend)
  - Vanaf 15 april: Netwerkbijeenkomsten LO2 vmbo (12)
  - 18 april: Golfwedstrijd LOB-CUP afdeling Limburg en Oost-Brabant
  - 21 april 2009: Bezoek Flik Flak turnhal Den Bosch (afdeling Oost-Brabant)
  - 23 april: Studiedag BSM (6) (Inschrijving gesloten)
  - 24 april: Verkiezing van de Sportiefste Basisschool van Nederland
  - Vanaf 8 april: Versnelde GVB cursus (afdeling Oost-Brabant)
  - 7 mei: Anders actiefendag: kijken, luisteren, doen en beleven ..
  - 14 mei: Studiedag VO op de FSH te Tilburg (6) (inschrijving geopend)
  - 15 mei: Voorjaarsvergadering KVLO
- De laatste nieuwsberichten en meest recent bijgewerkte kalender zijn te vinden op www.kvlo.nl

Leden kunnen ook lid worden van de digitale nieuwsbrief (en nog regelmatig een update krijgen) via de nieuwsbrief-link onderaan de homepage! Het getal ( ) staat voor het aantal te behalen punten voor het KVLO beroepsregister. (zie tabblad 'beroepsregistratie' op de homepage) Inloginformatie (voor leden) is te vinden op de omslagfolie van dit blad!

Correspondentie:

webredactie@kvlo.nl

Voor het overzicht van scholingen en andere evenementen zie de kalender op de pagina van de webredactie.

NETWERKBIJEENKOMSTEN LO2 VMBO

Het nieuwe examenvak LO2 vmbo slaat aan! Meer dan honderd scholen bieden LO2 in de gemengde en theoretische leerweg aan als keuzevak in het vrije deel van het examen.

LO2 is geschikt voor leerlingen met belangstelling voor bewegen en sport, maar ze hoeven beslist geen topsporter te zijn. Leerlingen leren onder andere om leiding te geven in sport en bewegen en taken uit te voeren als organisator, spelleider en begeleider. Scholen die al gestart zijn of die de start in het nieuwe schooljaar willen

(c.mooij@slo.nl). Een gratis leerlingenfolder is op te vragen bij onderwijsvo@kvlo.nl.

ZOMER 09: NETWERKBIJEENKOMSTEN SPECIAAL ONDERWIJS

Voor collega's uit het speciaal onderwijs komen er netwerken per cluster. De eerste bijeenkomsten zullen vlak na de zomervakantie plaatsvinden en worden georganiseerd door de KVLO.

Aanleiding

Het speciaal onderwijs is een bijzonder werkveld om als leerkracht in werkzaam te

De puntenwaardering voor de KVLO-Registratie staat bij de studiedagen op deze scholingspagina's en in de agenda tussen haakjes vermeld.

voorbereiden komen regelmatig bijeen in *netwerkbijeenkomsten*.

Deze netwerken worden georganiseerd en begeleid door SLO en KVLO. Ervaringen en informatie worden uitgewisseld, bijvoorbeeld over de ontwikkeling van jaarprogramma's, de programma's van toetsing en afsluiting, de uitwerking van vakonderdelen, opdrachten voor stages en beoordeling en toetsing.

Er zijn vier netwerken; een netwerk van scholen die de start in augustus 2009 of later voorbereiden en drie regionale netwerken van scholen die al gestart zijn.

Data voor nieuwe netwerkbijeenkomsten

Voor scholen die de start voorbereiden was op woensdag 15 april in Zeist (16.00 - 19.00 uur) de eerste bijeenkomst.

Regionale netwerken van scholen die al gestart zijn:

regio zuid: woensdag 13 mei in Venlo (16.00 - 19.00 uur)

regio midden: dinsdag 19 mei in Zeist (16.00 - 19.00 uur)

regio noord: woensdag 20 mei in Steenwijk (15.00 - 18.00 uur).

Meer informatie over LO2 en netwerkbijeenkomsten krijgt u bij Chris Mooij

zijn. Bestaande methoden moeten worden aangepast of zijn niet bruikbaar en differentiatie is een grote uitdaging. Je komt minder makkelijk in contact met collega's omdat het aantal scholen voor een cluster speciaal onderwijs beperkt is.

Afgelopen jaar is met de SLO gewerkt aan een vakwerkplan voor het ZMLK. Hierbij zijn schrijvers betrokken maar ook een grote groep collega's uit het werkveld. Het bleek voor alle betrokkenen erg prettig om ervaringen met elkaar uit te wisselen, kennis met elkaar te delen en van elkaar te leren. Na het afronden van dit vakwerkplan willen we daarvoor een platform blijven bieden. Daarnaast ligt er een vraag van een actief lid uit het speciaal onderwijs voor deelname aan een netwerk. Al met al genoeg reden om hiermee aan de slag te gaan.

Wat gaat er gebeuren?

De diversiteit van leerlingen is groot in het speciaal onderwijs. Daarom starten wij netwerken voor de diverse clusters. Door middel van deze netwerken willen we jullie de kans geven om met elkaar in contact te komen. Samen kan invulling worden gegeven aan de functie van het netwerk. Dit kan bijvoorbeeld het uitwisselen van ervaringen met elkaar zijn; kennis delen; inhoudelijk onderwerpen met elkaar verdiepen; middelen/instrumenten uitwisselen; samen kennis ontwikkelen; enzovoort. We zullen hier tijdens de eerste bijeenkomst met elkaar over spreken.

Wanneer en door wie?

Tot 17 juni kunnen vakleerkrachten uit het speciaal onderwijs zich opgeven voor een netwerk. In oktober zullen de eerste bijeenkomsten plaatsvinden. De exacte data worden met deelnemers via de mail afgestemd. In mijn functie als beleidsmedewerker voor het primair onderwijs bij de KVLO zal ik, Miriam Appelman, de bijeenkomsten organiseren. De contacten verlopen via Corry Dijkstra van ons secretariaat.

En nu?

(Zie kalender en pagina scholing van de site). Als je interesse hebt in deelname aan een netwerk voor speciaal onderwijs, vul dan het antwoordformulier in en mail dit naar corry.dijkstra@kvlo.nl.

ANDERE SCHOLINGEN

- Studiedag VO 14 mei
  - KVLO basis-cursus EHBO juni
  - Oost-Brabant GVB en gevorderden cursus in april en mei
  - Den Haag cursus GVB en gevorderden april, mei en juni
  - Studiedag PO november
  - Studiedag praktijkonderwijs november
- Zie ook www.kvlostudiedagen.nl en de websites van de afdelingen.

Uitgebreide informatie over alle scholingen/evenementen?

Zie de kalender op www.kvlo.nl. Inschrijving of een verwijzing daarvoor via www.kvlostudiedagen.nl en ook via de kalender op www.kvlo.nl

INSPECTIE EN ONBEVOEGD LESGEVEN IN ONDERBOUW VO

Sinds de verruiming van de WVO in 2006 (regeling teambevoegdheid onderbouw VO) kunnen docenten in de onderbouw tijdelijk onbevoegd ingezet worden voor andere vakken. Dit komt vooral voor in het vmbo bij het werken in leergebieden. Voorwaarde is dat docenten zich scholen en binnen twee jaar hun bevoegdheid halen. Daarnaast moet het bevoegd gezag een geordend geheel van gegevens bijhouden (art. 33, 6° lid van de WVO) over de onbevoegd gegeven lessen. De inspectie van het onderwijs kan dat geordend geheel van gegevens inzien als zij daartoe aanleiding ziet.

Nieuw is nu dat de school niet zoals voorheen melding hoeft te doen of toestemming hoeft te vragen aan de inspectie. De hier genoemde wijzigingen van de Wet op het voortgezet onderwijs zijn bij amendement tot stand gekomen (Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 28 088, nrs. 25 en 31).

HBO-SPORT WERKT De KVLO en het ALODO hebben eind 2008 onderzoek laten doen naar het arbeidsmarktperspectief van afgestudeerden van de hbo-sportopleidingen (ALO's). Het betreft de studierichtingen LO en SBM (Sport Beleid Management). De werkloosheid na afstuderen is nihil (2%). De meesten (84%) vinden een sportgerelateerde baan op basis van een vast contract met een relatief grote omvang. Van de LO-opgeleiden komt 71 % in het onderwijs terecht. De SBM-opgeleiden komen in uiteenlopende

functies terecht en iets vaker buiten de sector sport. De instroom uit het mbo stabiliseert. Van degenen die doorstuderen (34%) volgt slechts 27% een master/WO. Afgestudeerde LO-ers geven aan dat zij voldoende vaardigheden bezitten om het beroep van leraar uit te oefenen maar meer scholing nodig hebben voor het functioneren als lid van een docententeam, sectie of beweegteam. Slechts een derde is bekend met de komst van 2500 combinatiefuncties. De helft ziet hier voor zichzelf wel perspectief in. Afgestudeerde LO-ers zijn redelijk positief gestemd over de arbeidsmarktpositie. Het volledige rapport is te downloaden via www.kvlo.nl

MEER EISEN AAN HBO-STUDENT EN EEN UITDAGENDER OPLEIDING

De HBO-raad wil dat hogescholen zwaardere eisen gaan stellen aan studenten. Eerstejaars die het hbo-niveau niet aankunnen zouden al in januari een negatief bindend advies moeten krijgen. Het onderwijsaanbod moet uitdagender en beter. Uit bovenstaand arbeidsmarktonderzoek komt naar voren dat ALO's zich kunnen verbeteren in de wijze van toetsing en examinering, loopbaanbegeleiding, organisatie van de opleiding en stagebegeleiding.

WERKVELDCONFERENTIE 'LERAREN EN BEKWAAMHEIDSEISEN: DE PRAKTIJK IN DE SCHOOL!'

De staatssecretaris heeft het LPBO (Landelijk Platform Beroepen in het Onderwijs) gevraagd een uitspraak te doen over de werking van de bekwaamheidseisen in de praktijk van het onderwijs. De Wet BIO bepaalt dat werkgevers leraren de mogelijkheid moeten bieden hun bekwaamheid te onderhouden. De KVLO krijgt regelmatig signalen dat docenten geen toestemming voor scholing krijgen. Wilt u als ervaringsdeskundige uit het PO, VO en mbo ervaring uitwisselen (positief/negatief, hoe, wat) dan kunt u meedoen aan een werkveldconferentie op dinsdag 26 mei 2009 van 16.00 uur - 19.00 uur te Amersfoort. Aanmelding kan tot 7 mei via www.lpbo.nl.

Daar vindt u ook meer informatie over de dagvergoeding en regeling vervangingskosten.

RESERVES PO GEGROEID In het PO wordt meer opgepot dan noodzakelijk is voor een gezonde financiële huishouding. De solvabiliteit ofwel het vermogen om aan langlopende schulden te voldoen ligt met 60% ruim boven de norm (10-45%). Ook met het weerstandvermogen is het goed gesteld. Dit ligt met 30,6% hoog in de norm (10-40%). Scholen die goed zitten kunnen dus gaan investeren en plannen maken voor de langere termijn. Zo heeft schoolvereniging VCOG in Nederland al een docent bewegingsonderwijs aangetrokken, valt te lezen in het AOB-blad van 28 maart. Op de website hoerijkismijnschoolbestuur.nl kunt u alle gegevens van scholen terug vinden. Uitbreiding of invoering van vakonderwijs kan een bewuste keuze zijn!

CONTRIBUTIE Eind april vindt de automatische afschrijving plaats inzake de restant contributie 2009, inclusief de afdelingscontributie. Leden die geen machtiging tot automatische afschrijving aan de KVLO hebben verleend ontvangen een acceptgirokaart. Het bedrag omvat de volledige contributie minus de voorschothoofing van € 63,- (of € 38,- als u voor de korting i.v.m. dubbele toezending blad in aanmerking komt). Wij doen een dringend beroep op deze leden om het contributiebedrag zo spoedig mogelijk te voldoen. Alle verzekeringen, lidmaatschappen en dergelijke moeten door ons vooruit worden betaald. Meent u ten onrechte voor een bepaald contributiebedrag te zijn aangeslagen, dan heeft u tot 1 juni 2009 de mogelijkheid dit te laten wijzigen. Dit kunt u schriftelijk doen via: KVLO-bureau, Postbus 398, 3700 AJ Zeist of per e-mail via fin@kvlo.nl.

Multifunctioneel en ruimte besparend
Schelde Sports biedt u een 2-deelige turnerius voor zowel gelijk als ongelijk gebruik, die in een oorswink in een verplaatsbaar verhoogd vlak veranderd kan worden. Dit kan met behulp van aluminium ledders en een landingsmat. Eenvoudig en snel in hoogte verstelbaar.

Vraag vrijblijvend onze nieuwe catalogus aan
Bel 0113-315100 of mail info@scheldesports.nl
www.scheldesports.nl

Professionele coaching- en analysesoftware en de bijbehorende hardware

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken?
Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen!
Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???

Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden... en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgelden 20, 2353TA Leiden
servicelijn: 1316 41767988, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

Science, géén fiction

Huski®

Een begrip in skireizen, groepsreizen en actieve reizen

Het deskundig samenstellen van goede en goedkope reizen voor schoolgroepen vormt een groot deel van ons werk. Onze reizen voldoen aan alle eisen. Een gedegen infrastructuur van het bedrijf staat borg voor hoge kwaliteit. Huski is de onderwijs-specialist bij uitstek, met ondermeer in het outdoor-zomerprogramma een speciaal arrangement voor schoolgroepen.

Ons *winterprogramma* voert u alleen al in Oostenrijk naar 20 verschillende skiregio's. En wilt u liever naar Zwitserland, Italië, of Duitsland, dan kan dat natuurlijk ook. Korte reizen met 3, 4 of 5 skidagen – dus goed betaalbaar voor uw leerlingen – zijn bij ons juist ook mogelijk in de drukke kerst- en krokus-periode: aantrekkelijk!! Zomaar een bedrag noemen heeft geen zin: vraagt u een offerte bij ons aan en vergelijkt u slechts.

De beproefde HUSKI-formule heeft ons een flinke hoeveelheid goede referenties opgeleverd die u kunnen helpen bij uw keuze.

Bel voor informatie en offerte: 0418 - 575090
Postbus 2040 5300 CA Zaltbommel Fax: 0418 - 575091 www.huski.nl

